

Istina će vas osloboditi (Iv 8,32)

Okvirni pravilnik za Katoličku Crkvu u Austriji

Mjere, regulative i okvirne
smjernice za postupanje protiv
zlostavljanja i nasilja

Treće, prerađeno i dopunjeno izdanje (2021.)

Sadržaj

Uvod.....	3
Molitva.....	4
Misao vodilja.....	6
Dio A – Osnove.....	7
A.1 Osnovno o seksualnosti.....	8
A.2 Bliskost i distanca.....	11
A.3 Zlostavljanje i nasilje.....	13
Dio B – Prevencija.....	23
Papa Franjo.....	24
Istina će vas osloboditi.....	25
B.1 Kultura brižljivog subivanja.....	26
B.2 Djelatnice i djelatnici.....	27
B.3 Stožer za prevenciju zlostavljanja i nasilja.....	30
B.4 Smjernice za ponašanje.....	34
B.5 Upute za postupanje s pretpostavkama i opažanjima.....	38
B.6 Odredbe za nositeljice i nositelje odgovornosti.....	40
Dio C – Postupovna pravila.....	43
C.1 Područje primjene.....	44
C.2 Ustanove.....	46
C.3 Savjetodavno vijeće za zaštitu žrtava.....	60
C.4 Okrivljenici.....	61
C.5 Odnos prema drugim postupcima.....	65
C.6 Metoda rada.....	67
C.7 Stupanje na snagu.....	67
Dio D – Dodatak.....	69
D.1 Shematski prikaz procedure.....	70
D.2 Kazalo pojmova.....	72
D.3 Obveza prijavljivanja Kongregaciji za nauk vjere.....	73
D.4 Izjava o obvezivanju Okvirnim pravilnikom za suradnike.....	75
D.5 Adrese.....	76

Uvod

Više od deset godina iskreno se trudimo sagledati i odlučno raščistiti rane koje su nasiljem i zlostavljanjem zadali klerici i suradnice i suradnici u pastoralnom radu i crkvenim institucijama.

Desetljećima smo bili zatvoreni prema ovim optužbama; ne želimo više previdjeti ova bolna iskustva i oglašivati se o njih. Tomu služi ovaj Okvirni pravilnik „Istina će vas osloboditi“. Njime se od lipnja 2010. željelo svim pogođenim osobama pružiti mogućnost da budu saslušane i omogućiti put rješavanja putem neovisnih tijela prema jasno izrađenom konceptu. Ova brzo izrađena procedura – izrasla iz uviđanja potrebe za brzim djelovanjem – doživjela je s praktičnim iskustvima tijekom nekoliko godina djelovanja prvu reviziju, kako bismo se pozabavili i unaprijedili ono što je isticano kao kritika. Osim toga, na njega su utjecala i kretanja izvan sfere utjecaja Crkve, na primjer uvođenje Zakona o mirovini za žrtve nasilja u domovima 2017. godine.

Nakon deset godina postala je očita temeljna snaga regulatornog okvira i njegovih načela, kao i potreba za daljnjim prilagodbama. Uz praktično iskustvo uključenih tijela i povratne informacije od onih na koje se to odnosi, sada su predložene i donesene odluke o daljnjim prilagodbama, što je dovelo do stvaranja treće verzije Okvirnoga pravilnika.

Raščišćavanje nepravde iz prošlosti u poštenom ispitu savjesti ostaje naš zadatak, a izoštravanje svijesti o ovom bolnom problemu ostaje naš cilj. Tako je posljednjih godina u porastu pristup **preventivnoga rada**, koji prvenstveno provode stožeri za preventivni rad u pojedinim biskupijama.

Zadaća svih nas ostaje da s jasnim pogledom na to kako postupamo s ljudima koji su nam povjereni, posebno s onima koji su osobito ranjivi, podsjećamo i zahtijevamo izvršavanje i obvezu da se jedni prema drugima odnosimo dobro i s poštovanjem. To mora biti osnovno načelo našeg kršćanskog djelovanja. Sve mjere za zaštitu djece, mladih i odraslih koji su posebno ranjivi imat će učinak daleko izvan sfere utjecaja Crkve, a svrha im je ne samo da se preradi neoprostiva patnja kada se ona već dogodila, nego i da je spriječi koliko je to god moguće. Ovdje također vidimo prigovor o duhovnom zlostavljanju koji se povremeno iznosi već neko vrijeme; ova će tema također morati ostati u fokusu.

Slažemo se da u suočavanju nema više **zataškavanja, praznih izgovora i odvrćanja pogleda**, suočavanje se provodi dosljedno. Za nas će i ubuduće vrijediti riječi pape Franje: „*To je bolan proces, ali i utjeha moći pomoći u suočavanju i čišćenju ...*“ (papa Franjo u zrakoplovu na povratku iz Dublina, kolovoz 2018.). Hvala svima koji su uključeni u ovu zadaću!

Stoga predajem 3. verziju Okvirnog pravilnika u nadi da zajedno možemo učiniti još jedan dobar korak prema rješavanju i prije svega u prevenciji!

Nadbiskup dr. Franz Lackner OFM

Molitva

(Ovo je priznanje krivnje izrečeno na pokorničkom bogoslužju u Velikom tjednu 31. ožujka 2010. u katedrali sv. Stjepana u Beču.)

Trojedini Bože, ti si izveo naše majke i očeve iz sužanjstva u slobodu i poučio ih 10 zapovijedi dobrog života. Postao si čovjekom u Isusu Kristu i pokazao nam da je ljubav u svemu temeljna odrednica. Prebivaš u nama u osobi Duha Svetoga da nas vodiš. Ipak, grijeshimo i pred Tobom i jedni pred drugima.

Ovih tjedana je na vidjelo izašla golemo krivnja. To je krivnja pojedinaca; krivnja ugrušena u strukturama, obrascima ponašanja i razmišljanja; krivnja je to zbog izostale pomoći i neusuđivanja da se pruži otpor.

Odgovornost za to mi kao udovi Crkve snosimo na vrlo različite načine. Ipak, svi mi zajedno Tvoj smo narod i snosimo zajedničku odgovornost. Zato pred Tobom i jedni pred drugima priznajemo svoju krivnju:

Priznajemo da nismo slijedili samo Boga, nego idole svojih potreba za vlašću i nadmoći.

Neki od nas su upravo iz tih pobuda zlostavljali druge, pa čak i djecu.

Priznajemo da smo potamnili i iznevjerili ime Božje, a Bog je ljubav.

Neki od nas govorili su o dragom Bogu, a opet nanosili zlo onima koje su trebali štiti.

Priznajemo da sakramente i druga vremena i mjesta posebnog susreta s Bogom nismo držali svetima i da ih nismo dovoljno dobro čuvali.

Neki od nas iskoristili su ih kao priliku za napad. Priznajemo da odnos između odraslih i djece nismo gradili na osnovi bezuvjetnog poštovanja prema drugima.

Neki od nas iskoristili su povjerenje djece i uništili ga.

Priznajemo da nismo spoznali i razumjeli razaranje života i životne sreće i da smo mu umanjivali važnost.

Neki od nas krivi su za unutarnju smrt drugih ljudi.

Priznajemo da nismo cijenili tjelesnost i da nismo uspjeli u zadaći da kvalitetno živimo svoju seksualnost.

Neki od nas su primijenili seksualno nasilje.

Priznajemo da smo mladost, ljepotu, životnost drugih ljudi htjeli imati za sebe.

Neki od nas su time dječacima i djevojčicama ukrali djetinjstvo i lišili ih sposobnosti da žive u uspješnim vezama.

Priznajemo da nismo htjeli prepoznati istinu, da smo je zataškavali i da smo iznosili lažna svjedočanstva.

Neki od nas zato su mogli i dalje lagati drugima i samima sebi i nastaviti sa svojim zlodjelima.

Priznajemo da smo htjeli raspolagati drugima i posjedovati ih.

Neki od nas su se iz ovih pobuda domogli tijela najslabijih.

Priznajemo da smo žudjeli za sigurnošću, mirom, moći i ugledom.

Nekima od nas je privid besprijekornosti Crkve bio važniji od svega drugoga.

Mi, Božji narod, Njegova Crkva, zajednički snosimo ovu krivnju.

Priznajemo ovu krivnju pred mnogima o koje smo se ogriješili kao Crkva, a neki od nas i sasvim konkretno.

Priznajemo ovu krivnju jedni drugima jer se Crkva ogriješila o svoje udove.

Priznajemo Tebi, Bože, svoju krivnju.

Spremni smo prihvatiti svoju odgovornost za prošlost i sadašnjost, pojedinačno i zajedno; spremni smo obnoviti svoje obrasce razmišljanja i djelovanja uz pomoć Isusova duha i sudjelovati u iscjeljivanju rana. Mi se kao Crkva predajemo Kristovom sudu.

Ti nam, Kriste, kažeš da si našu krivnju preuzeo na Sebe. Danas Te pak molimo: prepusti je nama još malo. Pomozi nam da joj prebrzo ne izmaknemo, pripravi nas da je prihvatimo: svatko svoju vlastitu krivnju i svi zajedno zajedničku. Onda nam daj nadu pred Svojim sudom: nadu u novu slobodu iz istine i u oprost na koji nemamo pravo.

Amen.

Misao vodilja

pape Franje

Zadnjih godina, hvala Bogu, vidjeli smo osobit porast svijesti u pogledu tih problema (različiti oblici zlostavljanja). Kultura zlostavljanja, bilo seksualnog, bilo zlouporabe moći i savjesti, počela se raspadati, prvo djelovanjem žrtava i njihovih obitelji koje su, usprkos svojoj boli, uspjele provesti svoju borbu za pravdu i pomogle upozoriti društvo i povesti ga prema izlječenju od te perverzije.

Kako uporno ponavljam s tugom i stidom, takva su zlostavljanja počinili i neki pripadnici Crkve. Zadnjih smo godina poduzeli značajne korake da iskorijenimo zlostavljanje i uspostavimo kulturu brižnosti, sposobnu hitro reagirati na optužbe. Stvaranje takve kulture zahtijeva vrijeme, ali to je nešto čemu se neizostavno moramo posvetiti i na čemu moramo bezrezervno inzistirati. Više ne smije biti zlostavljanja – bilo seksualnog, bilo onog zlouporabom moći i savjesti – unutar Crkve ni izvan nje.

Ovo buđenje vidjeli smo i u društvu, u pokretu #MeToo, u mnogim skandalima oko moćnih političara, medijskih mogula i biznismena – predatora među ljudima. Razotkriven je jedan misaoni sklop: Ako mogu imati sve što žele, kad god požele, zašto ne bi seksualno iskoristili ranjive mlade žene? Ovi grijesi moćnih gotovo uvijek su grijesi prava na nešto, a čine ih ljudi čiji su nedostatak stida i besramna drskost upravo zapanjujući. U Crkvi je taj stav da se ima pravo na nešto rak-rana klerikalizma, kako ja to nazivam, zapravo iskrivljavanje vokacije kojoj su svećenici pozvani.

U svim tim slučajevima korijen grijeha je isti. To je drevni grijeh onih koji vjeruju da imaju pravo posjedovati druge, koji ne poznaju granice i, budući da nemaju stida, vjeruju da mogu koristiti druge kako požele. To je grijeh nepriznavanja vrijednosti druge osobe.

(...) Ispravno je da ljudi traže vraćanje digniteta svakom ljudskom biću, biću koje je pretrpjelo bilo kakav tip zlostavljanja. Zlostavljanje je teška povreda ljudskog dostojanstva koju ne smijemo dopustiti i protiv koje se moramo nastaviti boriti.¹

---

1 Papa Franjo: Odvažimo se sanjati! Put prema boljoj budućnosti, 2020.; Iz poglavlja: Vrijeme za vidjeti, str. 36-38

Dio A – Osnove

O razumijevanju zlostavljanja i nasilja prema djeci,
mladima i ranjivim osobama

A.1 Osnovno o seksualnosti

Razvoj vlastite osobnosti za svakog je čovjeka proces koji traje cijeloga života. U njega svakako pripada i otkrivanje i njegovanje vlastitog seksualnog identiteta. Spolnost čovjeka kojeg je Stvoritelj „stvorio na sliku Božju (...), kao muškarca i ženu“² neodvojivi je dio ljudske prirode. Kao i druge sposobnosti, i tjelesnost osobe raste i razvija se kroz različite stadije i dolazi do zrelosti, dakle do sposobnosti razvijanja međuljudskih osobnih odnosa. Svaki čovjek svoju spolnu ustrojenost doživljava u obliku vlastitog seksualnog identiteta kao konstitutivni dio svoje osobnosti. Seksualnost kao predano i čulno iskustvo tjelesnosti, vlastite i partneričine odnosno partnerove, nije dakle poriv koji se čovječstvu pridružuje izvana, nego pripada najdubljoj nutrini ljudske osobe koja se prema kršćanskom shvaćanju razumijeva kao jedinstvo tijela i duše, tijela i duha.

Svako svođenje na samo jedan aspekt osobe, primjerice kroz nijekanje i odbijanje tjelesnog ili kroz njegovo precjenjivanje, zaklanja pogled na cjelovitost čovjeka i krije u sebi opasnost da njega, sebe ili drugu osobu, zloupotrijebimo za puko zadovoljenje svojih potreba. To bi bio čisti egoizam koji nema nikakve veze s ljubavlju. Seksualno zlostavljanje se često temelji na neuspješnoj integraciji seksualnosti u cjelovitu ličnost pojedinca ili na poremećenom psihoseksualnom razvoju.

Proces razvoja u samostalnu i samoodgovornu ličnost zahtijeva osobito u dječjoj i adolescentskoj dobi brižnu pratnju punu uvažavanja i odgoj od strane odgovornih: roditelja, obitelji, učiteljica i učitelja, odgajateljica i odgajatelja, odgovornih u radu s djecom i mladima te dušobrižnica i dušobrižnika. Ovaj proces, pored socijalne kompetencije u ophođenju s mladim ljudima, zahtijeva vlastitu seksualnu zrelost i znanje o temeljnim osobitostima spolnog razvoja i saznanja s područja razvojne psihologije.

Kršćansko praćenje mladih ljudi ima za cilj razvoj zrelih samostalnih ličnosti: „Iskustvo koje neki mlad čovjek ima u vezi Crkve uvijek bi trebalo donositi ploda u osobnom i životvornom susretu s Isusom Kristom u zajednici koju ljubi i koja nudi podršku. Mladi u toj sredini moraju biti ohrabreni da rastu do svoje pune ljudske i duhovne veličine (...).“³ Djeci i mladima treba omogućiti da razvijaju svoju ličnost na način da kao odrasli ljudi mogu ostvariti iskustvo ljubavi i potpunog prihvaćanja od strane partnerice odnosno partnera i da to iskustvo mogu pružiti drugima.

² Usp. Post 1,27

³ Benedikt XVI.: Pastirsko pismo katolicima Irske od 20. ožujka 2010., br. 12

A.1.1 Seksualna orijentacija i zlostavljanje

Seksualna orijentacija nije presudna za to hoće li netko postati zlostavljačica odnosno zlostavljač.

A.1.2 Celibat i zlostavljanje

U javnoj raspravi o poznatim slučajevima seksualnog nasilja u redovima Crkve uvijek se iznova postavlja pitanje bi li promjena prakse Rimokatoličke Crkve, koja svećeničko ređenje povezuje s obvezom celibata, smanjila broj slučajeva zlostavljanja.

Često se čak zastupa mišljenje da bi ukidanje obveze beženstva moglo riješiti problem seksualnog zlostavljanja. Stručnjakinje i stručnjaci naglašavaju da ne postoji uzročno-posljedična veza između života u celibatu i seksualnog zlostavljanja.

Veliki broj djela zlostavljanja počine osobe u braku odnosno u obiteljima. Uzrok seksualnom zlostavljanju nije nedostatak seksualne partnerice odnosno seksualnog partnera, već poremećeni ili nesazreo psihoseksualni razvoj.

Kod svakog je čovjeka nužno temeljno preispitivanje vlastite seksualnosti i njezine integriranosti u cjelokupnu osobnost.

A.1.3 Pedofilija odnosno hebofilija i zlostavljanje

Pedofilija je seksualni interes odraslih za djecu koja još nisu u pubertetu i općenito nisu starija od 11 godina. Osobe koje imaju ovaj poremećaj mogu doživljavati tijela dječaka i/ili djevojčica seksualno uzbudljivima.

Osobe s hebofilijom osjećaju seksualnu privlačnost prema adolescentima (12–17 godina) čiji fizički razvoj već pokazuje značajke puberteta.

A.1.4 Ranjive odrasle osobe i zlostavljanje

Dušobrižnici odnosno dušobrižniku povjeravaju se ljudi različite dobi i traže savjet, utjehu, pomoć, vodstvo i podršku. Ovim ljudima je potreban posebno zaštićen okvir kako bi se osjećali sigurno i shvaćeno.

Ove situacije praćenja karakterizira velika bliskost: ljudi se otvaraju u povjerenju i govore o svom odnosu s Bogom i svojim intimnim problemima. Duhovnu pratnju i dušobrižničke razgovore karakterizira mogućnost jakog zblizavanja s drugim čovjekom. S jedne strane moraju omogućiti intenzitet, zgusnutost i bliskost, ali s druge strane moraju održavati potrebnu unutarnju i vanjsku distancu.

Iz toga može nastati poseban odnos ovisnosti prema osobama koje ih prate, prema

Ova se ovisnost ni u kojem slučaju ne smije iskorištavati ili zlorabiti.⁴

Još jedna velika skupina ranjivih osoba postoji tamo gdje ljudi (dijelom ne po vlastitom opredjeljenju) dolaze u doticaj s crkvenim institucijama i osobama koje u njima djeluju. To su na primjer bolesnice i bolesnici, nemoćne ili raseljene osobe. Isto tako, osobe s invaliditetom ili psihički oboljele osobe spadaju u skupinu ranjivih odraslih osoba.

⁴ Članak 212. Kaznenog zakonika „Zlouporaba odnosa autoriteta“ stavak 2 podstavak 1: Kaznit će se tko kao

---

OKVIRNI PRAVILNIK OSNOVE

pripadnik zakonski reguliranog zdravstvenog zanimanja ili dušobrižnik [sic!] s osobom o kojoj profesionalno vodi brigu, iskoristivši svoj položaj prema toj osobi, izvrši spolnu radnju ili dopusti da je takva osoba izvrši nad njim ili je, kako bi sebe ili treću osobu spolno uzбудio ili zadovoljio, navede da izvrši spolnu radnju nad samom sobom.

A.2 Bliskost i distanca

Rad s djecom i mladima⁵ kao i s posebno ranjivim osobama⁶ je rad na međuljudskim odnosima. U izgrađivanje odnosa spada i uravnotežen omjer bliskosti i distance. Tu interakciju svaka osoba na odgovornom položaju stalno mora nanovo promatrati i preispitivati.

Osnova svakog ozbiljnog i povjerljivog odnosa između osobe od autoriteta⁷ i djeteta ili mladog čovjeka jest uzajamno prihvaćanje i izgradnja duhovne i emotivne blizine. Odgovornost osobe od autoriteta za uspješan odnos obuhvaća i odnošenje prema tjelesnosti i tjelesnoj blizini. Posebno kod djece i mladih treba biti vrlo oprezan i dati im mogućnost da sami odrede blizinu i distancu, ali uvijek tako da se po mogućnosti izbjegne sve što bi moglo dati povoda pogrešnim interpretacijama ili zlom govorenju.

Seksualno zlostavljanje djece i mladih je grubo, moćno i nasilno iskorištavanje ove blizine, čak i kada osoba od autoriteta to tako ne vidi. Spoznaja o mogućnosti zlouporabe fizičke blizine, s druge strane, ne smije dovesti do toga da se izbjegava zdrav i neophodan fizički kontakt – između ostalog u igri – ili da ga se promatra s podozrenjem. S jedne strane je važno i nužno senzibiliziranje percepcije, a sa druge strane konkretna znanja o tome što činiti ako postoji sumnja na napade bilo koje vrste. Odrasli ne smiju ignorirati nekorektno ili nepromišljeno ponašanje svećenika, đakona, vjeroučiteljice ili vjeroučitelja itd. U slučaju blažih povreda granice imaju obavezu razgovarati s dotičnom osobom odnosno u slučaju težih povreda granice obavijestiti ured pravobranitelja.

Značenje bliskosti i distance može biti sasvim različito od osobe do osobe i od situacije do situacije. Prevelika bliskost katkad može opterećivati, dok u drugim prilikama žudimo za više zaštićenosti i blizine. Blizina je važna i ophođenje mora biti brižljivo, puno poštovanja i transparentno. Ključno je da se između djeteta i osobe od autoriteta vodi računa o pastoralnom i pedagoškom kontekstu. Ako dijete primjerice prilikom tješnja ne želi da ga se zagri, to ne treba učiniti. Odrasla osoba je odgovorna za to da se granice ove vrste spoznaju i poštuju.

⁵ U austrijskom pravnom poretku osobe do navršene 7. godine života nazivaju se „djecom“, do navršene 14. godine života „mlađim maloljetnicima“, a do 18. godine života „starijim maloljetnicima“.

Takozvana zaštitna dob za određena kaznena djela završava s navršavanjem 16. godine života. Usp. u vezi s tim također kan. 97 §1f CIC

⁶ „Posebno ranjive osobe“ su ljudi kojima je zbog njihove dobi, bolesti, nemoći ili iz drugih razloga (npr. dušobrižničke ovisnosti) potrebna posebna skrb i briga pa stoga uživaju posebnu zaštitu.

⁷ To su primjerice: svećenici, đakoni, osobe odgovorne za određenu grupu, pastoralne pomoćnice i pomoćnici, voditelji mladih, sakristanke i sakristani, ...

Senzibilizacija na ovom području odvija se s jedne strane kroz podizanje svijesti i bavljenje vlastitim potrebama, a s druge strane kroz promišljanje i uživljanje u situaciju i u potrebe djece i mladih ili kroz razmjenu iskustava s drugim voditeljicama i voditeljima grupa.

Iscrpno bavljenje ovom temom čini nas sigurnijima u osjetljivim situacijama. U tu se svrhu može potražiti pomoć izvana, promatrati vlastiti rad i pribaviti povratna informacija od drugih (npr. u obliku grupnog ili pojedinačnog nadzora, duhovnog vodstva, ...).

Usprkos nekim teškim pitanjima jasno je da se u radu s djecom i mladima ne možemo odreći blizine – a u određenim okvirima ni fizičke blizine. Radi se o tome da određene sfere života podijelimo s drugima. Dio toga je i međusobna interakcija i dopuštanje blizine drugima.

A.3 Zlostavljanje i nasilje

A.3.1 Klasifikacija prema stupnju težine

A.3.1.1 Ponašanje kojim se krši granice

Svaki čovjek oko sebe ima "percipiranu" granicu koju doživljava kao zaštitničku i nužnu. Ova granica je individualna i također varira tijekom dana ili ovisno o okruženju.

Do kršenja granica dolazi kada ljudi svojim riječima, gestama i ponašanjem prijeđu osobnu granicu drugih. Kršenja granice mogu se dogoditi nenamjerno. Primjeri kršenja granica su: javno ponižavanje, nazivanje djece i mladih "dušo" ili "slatkice", dopuštanje jednokratnog seksualiziranog ponašanja djece i mladih u kontaktu.

Osobni doživljaj pogođenih je odlučujući za procjenu je li došlo do kršenja granice. Na primjer, ako se netko osjeća povrijeđenim, poniženim ili obezvrijeđenim, granica je prijeđena. Kako bi se spriječila "kultura kršenja granica" koju potencijalni počinitelji mogu iskoristiti za izvođenje ciljanih napada, kršenja granica moraju biti prepoznata kao takva, raspravljena i ispravljena.

A.3.1.2 Nasilno ponašanje

Nasilno ponašanje je svjesno, namjerno ponašanje, a događa se kada osobe ne mijenjaju i namjerno ponavljaju ponašanje kojim se krše granice. Nasilno ponašanje nije slučajno i ono zanemaruje obrambene reakcije onih koji su njime pogođeni. Ponašanje se označava nasilnim i kada se dogodi prvi put, ako se njegov opseg može opisati kao više od kršenja granice. Nasilne osobe relativiziraju i banaliziraju svoje ponašanje, pa i onda kada treće osobe reagiraju na njihovo ponašanje i kritiziraju ga.

Primjeri nasilnog ponašanja su recimo: namjerno zastrašivanje djevojčica i dječaka, česte seksističke primjedbe ili ciljano dodirivanje grudi i stražnjice, kao što je naizgled „prijateljsko“ pljeskanje po stražnjici. Nasilno ponašanje zahtijeva posljedice, kao što je privremeno isključenje.

U slučaju nasilnog ponašanja mladih, takvo se ponašanje mora raspraviti, postaviti granica i dogovoriti stručnu pomoć stručnjaka (psihologa, psihoterapeuta itd.).

A.3.1.3 Kaznena djela

Djeca ne mogu procijeniti dopuštenost spolnih radnji s odraslima i starijim adolescentima i njihove posljedice. Stoga ne mogu pristati na takve radnje. Svaka seksualna radnja (sa ili bez fizičkog kontakta) odraslih i adolescenata starijih od 14 godina s djecom, nad djecom ili pred djecom koja još nemaju 14 godina, smatra se činom seksualnog nasilja i kažnjiva je.

"Grooming" je proces kojim odrasle osobe prevarom zadobivaju povjerenje djece i mladih s ciljem njihovog uključivanja u seksualizirane zlostavljačke aktivnosti. To je u Austriji kazneno djelo.

A.3.2 Razlikovanje po vrsti

A.3.2.1 Zanemarivanje

Zanemarivanje⁸ znači nedovoljnu brigu i skrb ili čak njihov potpuni izostanak. Zbog njegovog sporog tijeka na njega se obično obraća premalo pažnje.⁹

A.3.2.2 Fizičko nasilje

Pod fizičkim nasiljem podrazumijeva se svako štetno djelovanje na tjelesni integritet drugih: npr. udarci, pljuske, nepružanje pomoći u slučaju ozljeda ili oboljenja. Tjelesno zlostavljanje djece i mladih danas se ne tabuizira na jednak način kao tema seksualnog nasilja. Odrasli su za pogođene osobe prije glasnogovornici. Sram i osjećaji krivnje najčešće se ne urezuju u sjećanje na isti način jer postoji javnost i deklarirana lojalnost.

A.3.2.3 Psihičko nasilje

Pod psihičkim nasiljem podrazumijeva se emocionalno zlostavljanje drugih, npr. načini ponašanja koji kod pogođenih osoba izazivaju osjećaj odbačenosti, nevoljenosti, poniženosti, manje vrijednosti ili preopterećenosti, izolacija, emocionalne ucjene, nametanje nerealnih očekivanja, instrumentalizacija, uhođenje (stalking), pogrdne izjave o roditeljima ili drugim članovima obitelji ili podrijetlu.

U to spadaju i djela na razini „peer to peer“ napada, npr. u vidu mobinga i cyber mobinga (maltretiranje putem elektroničkih sredstava komunikacije).

A.3.2.4 Spiritualno nasilje¹⁰

Spiritualno nasilje je poseban oblik psihičkog nasilja koje se u općoj jezičnoj uporabi naziva „duhovno zlostavljanje“ ili „duhovničko zlostavljanje“. Spiritualno zlostavljanje vrši se kada se pomoću vjerskih sadržaja ili pozivanjem na duhovnički autoritet stvara pritisak i nesloboda te generira i iskorištava ovisnost. Iako fenomen nije nov, ipak nije dovoljno znanstveno analiziran i obrađen. Na primjer, ne postoji zadovoljavajuća definicija ili jasno razgraničenje od drugih oblika nasilja i zlostavljanja. Kada budu dostupne novije znanstvene spoznaje, bit će uzete u obzir u budućim izdanjima Okvirnog pravilnika.

⁸ U stručnoj literaturi na engleskom jeziku govori se o pojmovima „neglect“ i „institutional neglect“.

⁹ Vežano za poglavlje 3. usp. definiciju pojma Dječjeg sela Vorarlberg (www.kinderdorf.cc) te članak Christine Bodendorfer u „junge_kirche“ izdanje 1/96

¹⁰ O ovoj temi stručnjaci trenutno iscrpno raspravljaju na raznim znanstvenim skupovima. Usp. u vezi s tim npr.: Gefährliche Seelenführer. Geistiger und geistlicher Missbrauch. [Opasni vodiči duša. Duhovno i duhovničko zlostavljanje.] Izdavači Heinrich Timmerevers i Thomas Arnold (Herder Thema), Freiburg 2021.

A.3.2.5 Seksualizirano nasilje/seksualno zlostavljanje

Postoje različite definicije seksualnog zlostavljanja. Uobičajena definicija seksualnog zlostavljanja glasi: „seksualno zlostavljanje je neslučajno, svjesno psihičko i/ili fizičko nanošenje štete koje vodi do ozljeda, smetnji u razvoju ili čak smrti i koje ugrožava dobrobit i prava druge osobe, u ovom slučaju djeteta, mlade osobe ili posebno ranjive osobe.“¹¹

U slučaju seksualnog zlostavljanja odrasla osoba namjerno izaziva situacije, planira ih i zloupotrebljava svoj položaj autoriteta i/ili povjerenja kako bi se seksualno uzбудila.¹² Seksualno zlostavljanje često počinje s milovanjem, „bezazlenom igrom šakljanja“, dodirivanjem i traženjem dodira po intimnim područjima itd. Intenzitet radnji se tijekom vremena može pojačati i promijeniti ovisno o blizini između počiniteljice odnosno počinitelja i pogođene osobe. Osim jednoznačno definiranog seksualnog zlostavljanja onako kako je regulirano u kaznenom pravu¹³, postoje i suptilniji oblici, kao npr. verbalno seksualno uznemiravanje, seksualizirana atmosfera ili govor, „pljeskanje po guzi“, promatranje djeteta pri svlačenju, kupanju, umivanju itd., pomoć koja nije u skladu s dobi, podučavanje o seksualnosti neprimjereno uzrastu. Seksualno zlostavljanje je prisiljavanje na seksualno ponašanje uz iskorištavanje odnosa autoriteta i ovisnosti, a u najgorem slučaju silovanje. Tu, međutim, spada i spolni odnos bez prijatne ili primjene sile kada do njega dolazi na osnovu iskorištavanja odnosa autoriteta odnosno ovisnosti. Osim seksualnih napada od strane odraslih na djecu i mlade, postoje i seksualni napadi među djecom i mladima (npr. među braćom i sestrama, u ustanovama za djecu i mlade, u dječjim i adolescentskim skupinama, u sportskim grupama, u projektima zapošljavanja mladih). Isto tako, ima i napada među odraslima.

A.3.2.6 Nasilje u digitalnim medijima

Izraz "nasilje u medijima" odnosi se i na pasivnu konzumaciju medijskog nasilja (npr. gledanje nasilnog videa) i na aktivnu upotrebu nasilja putem medija (npr. postavljanje sramotne fotografije). U oba oblika, seksualno nasilje je tek jedna od niza manifestacija. Osim kažnjive radnje u kojoj odrasli konfrontiraju djecu i mlade s pornografskim prikazima u medijima, postoje situacije u kojima djeca i mladi pasivno konzumiraju nasilje prikazano u medijima, postaju žrtve nasilja u medijima ili aktivno upražnjavaju nasilje koristeći medije. Ponekad to ide ruku pod ruku: djeca i mladi konzumiraju slike s pornografskim sadržajem i tako šokiraju, na primjer, mlađe od sebe. Nasilje u digitalnim medijima u svojim različitim oblicima od rastuće je važnosti.

¹¹ Usp. u vezi s time „junge_kirche“ izdanje 1/96

¹² Drugi nazivi za „seksualno zlostavljanje“ su „seksualno nasilje“ ili „seksualizirano nasilje“. Pojam „seksualno zlostavljanje“ uobičajen je izraz u društvu i zato se ovdje koristi. Ipak, pojam u sebi nosi određenu jezičnu problematiku jer kao suprotnost „seksualnom zlostavljanju“ ne postoji „ispravno seksualno ophođenje“.

¹³ Kazneni zakonik, 10. odlomak: Kažnjive radnje protiv seksualnog integriteta i samoodređenja, silovanje, spolna prisila, seksualno zlostavljanje osobe koja se ne može braniti ili osobe s psihičkim poteškoćama, teško seksualno zlostavljanje maloljetnika, seksualno zlostavljanje maloljetnika; Savezni službeni list [BGBl.] br.60/1974 u verziji BGBl. I br.15/2004,

A.3.2.6.1 Pasivno medijsko nasilje: konzumiranje i gledanje

Nasilje u medijima djeca konzumiraju u vrlo ranoj dobi – na primjer u crtanim filmovima. Djeca se susreću s prikazima nasilja na mnogo načina: "smiješno nasilje" (animirane serije, videi, smiješne igrice), odglumljeno, namješteno nasilje (akrobatske vratolomije, hrvanje, odglumljene tučnjave), nasilni glazbeni spotovi i tekstovi pjesama, horor filmovi i nasilje u igranim filmovima, pornografija (bilo s nasilnim sadržajem ili korištena za provođenja nasilja nad mlađom djecom njihovim pokazivanjem) kao i stvarno, izrazito brutalno nasilje (pogubljenja, ratni scenariji, mučenja, silovanja, ubojstva – tzv. snuff videi).

A.3.2.6.2 Aktive medijsko nasilje: stvaranje i provođenje

I ovdje postoji mnogo oblika: počevši od uznemiravanja na Internetu (putem neželjenih reklama, sugestivnih poruka ili objava) do cyber mobinga (namjerno vrijeđanje, prijetnje, sramoćenje ili uznemiravanje ljudi na internetu ili putem mobitela, poznato i kao cyber uhođenje ili cyber-bullying), videosnimanje napada ('happy slapping') (tučnjave, svađe i prepucavanja između mladih se snimaju i brzo šire putem interneta i mobitela), sexting (erotske fotografije ili golišave snimke se šire na društvenim mrežama protiv volje prikazanih osoba), seksualno napastovanje i seksualno uznemiravanje, zavođenje ili mamljenje na internetu.¹⁴

A.3.3 Ciklus zlostavljanja

Efikasna zaštita djece ne može se pružiti bez iskustava iz rada s počiniteljicama i počiniteljima, jer pogođeni znaju što im se dogodilo (znanje o sadržaju), a počinitelji odnosno počiniteljice znaju sve o početku, planiranju, zavođenju i provođenju zlostavljanja (znanje o procesu). Kroz suradnju ustanova za zaštitu žrtava i kroz bavljenje počiniteljicama i počiniteljima nastao je model ciklusa zlostavljanja koji je postao dio međunarodnog proučavanja počinitelja i direktnog rada s počiniteljicama i počiniteljima.¹⁵

Pritom se polazi od premisa da postoji obrazac ponašanja od maštanja o djelu do počinjenja samog djela, da je ponašanje namjerno i da proizlazi iz vrlo različitih motiva. Pet čestih uzroka su bijes, moć, seks, kontrola i strah.

Prema temeljnom radu Hilary Eldridge/Faithful Foundation, ciklus zlostavljanja odgovara općem ciklusu ovisnosti. Svaki čovjek koji želi prepoznati svoj uzorak ovisnosti (npr. u pogledu pića, pušenja, kupovanja, jela, seksualnog ponašanja) može ga istraživati na osnovi ovog kružnog modela.

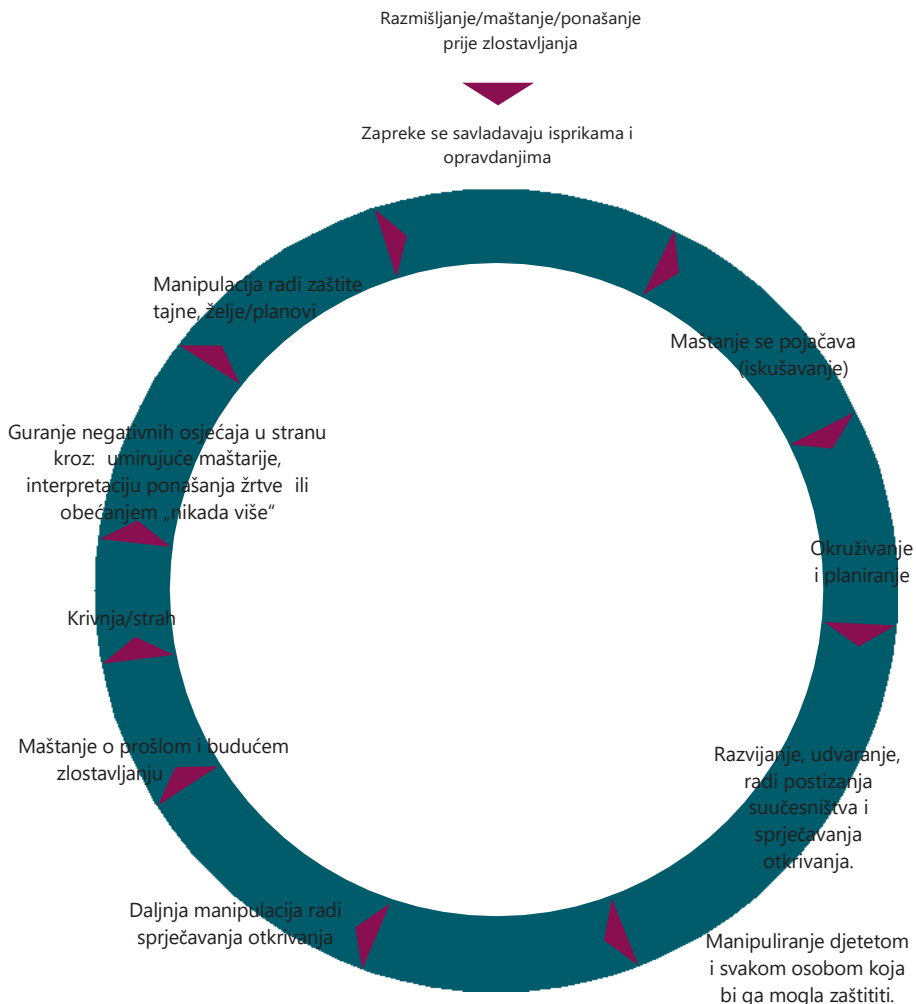
Nije lako promijeniti ovisno ponašanje. Počiniteljicama i počiniteljima zlostavljanja teško je odustati od svog ponašanja ili ga promijeniti. Oni ga niječu, za njih je zlostavljanje bilo „nesmotrenost“.

¹⁴ Usp. Smjernice za zaštitu djece Katoličke mladeži Austrije, str. 20, www.jungtschar.at/kinderschutz

15 Eldridge, Hilary, Faithful Foundation; izvor: Pretraživanje literature i analiza na temu „Rad s nasilnicima“ – završno izvješće. Institut za istraživanje sukoba, Beč 1998.

Sljedeće temeljne pretpostavke prate „ciklus zlostavljanja“:

- ◆ Ako je počiniteljica odnosno počinitelj počela/počeo sa zlostavljačkim radnjama nad djecom, njoj odnosno njemu je jako teško opet prestati s njima.
- ◆ Ona odnosno on ima takozvano „iskrivljeno razmišljanje“, kojim opravdava čin: „Moja djeca pripadaju meni, mogu s njima raditi što želim!“ – „Djeca također imaju seksualnost, to što s njima radim je zdravo i poticajno!“ – „Ja sam tako draga/drag, ona/on to voli!“
- ◆ Ona odnosno on promatra žrtvu kao seksualni objekt.
- ◆ Svoje zlostavljačko ponašanje je zamišljala/zamišljao i u mašti ga uvježbavala/uvježbavao.
- ◆ Ona odnosno on redefinira ponašanje žrtve: „Ona/on se nije branio/branila!“ – „Ona/on se uvijek vraćala/vraćao meni!“ – i to tumači kao pristanak.
- ◆ Djelo nije jednokratno i nije se dogodilo samo tako.

Zlostavljanje

Deutsch	Kroatisch
Denken/Phantasie/Verhalten vor dem Missbrauch	Razmišljanje/maštanje/ponašanje prije zlostavljanja
Hemmungen werden durch Entschuldigungen und Rechtfertigungen überwunden	Zapreke se savladavaju ispričama i opravdanjima
Manipulation zum Schutz des Geheimnisses, Wünsche/Pläne	Manipulacija radi zaštite tajne, želje/planovi
negative Gefühle beiseiteschieben durch: beschwichtigende Phantasien, Interpretation des Opferverhaltens oder das Versprechen „nie wieder“	Guranje negativnih osjećaja u stranu kroz: umirujuće maštarije, interpretaciju ponašanja žrtve ili obećanjem „nikada više“
Phantasie verstärkt sich (Probe)	Maštanje se pojačava (iskušavanje)
Einkreisung und Planung	Okruživanje i planiranje
Schuld/Angst	Krivnja/strah
Phantasie über vergangenen und zukünftigen Missbrauch	Maštanje o prošlom i budućem zlostavljanju
weitere Manipulation zur Verhinderung von Aufdeckung	Daljnja manipulacija radi sprječavanja otkrivanja
Manipulation des Kindes und jeder Person, die es schützen könnte.	Manipuliranje djetetom i svakom osobom koja bi ga mogla zaštititi.
Missbrauch	Zlostavljanje

- ♦ Ona odnosno on sebe gleda kao onog tko reagira pasivno, a žrtvu kao onog tko reagira aktivno.
- ♦ Čak i kada tvrdi da je njezino odnosno njegovo ponašanje pogrešno, ona odnosno on zapravo ne vjeruje da je zaista tako.
- ♦ Njezin odnosno njegov motiv da potraži profesionalnu pomoć nerijetko je „sumnjiv“. Želi da ju/ga se smatra razboritom/razboritim jer se boji da će uskoro biti otkrivena/otkriven. Primarno treba paziti da se razjasni njezina/njegova motivacija.

A.3.4 Četiri faktora kod seksualnih nasilnih napada

David Finkelhor opisuje četiri faktora koji su pojedinačno, u različitim kombinacijama ili svi zajedno, prisutni kao motivacija u seksualnim nasilnim napadima:¹⁶

Emocionalna podudarnost: osjećaj emocionalne podudarnosti s doživljajem djeteta i mlade osobe.

Seksualna podražljivost: opisuje fiziološku reakciju na prisutnost djece ili maštarije o djeci koje vode do seksualnih aktivnosti.

Blokada: odnosi se na nesposobnost pojedinaca da na zadovoljavajući način ostvare seksualne kontakte s odraslim ženama ili muškarcima.

Dezinhibicija: označava postupni nestanak svih unutrašnjih i vanjskih zapreka; zlostavljanje služi zadovoljavanju potrebe za moći i dominacijom.

Da bi došlo do seksualnog nasilja, prethodno moraju biti ispunjena četiri preduvjeta:

- ♦ Potencijalna počiniteljica odnosno potencijalni počinitelj ima motiv. On se može ogledati u emocionalnoj podudarnosti, seksualnoj podražljivosti ili blokadama.
- ♦ Potencijalna počiniteljica odnosno potencijalni počinitelj svladava unutrašnje zapreke koje koče njegovo djelovanje. Nije dovoljno samo imati motiv. Svladavaju se i inhibicije poput tabua incesta ili uvjerenja da se nad djecom ne smije činiti nasilje.
- ♦ U narednom koraku svladavaju se vanjske prepreke, kakve predstavljaju nadzor nad djetetom, stabilni društveni kontakti djeteta u obitelji i izvan nje, strah od kaznenog progona ili društvena osuda seksualnog nasilja.
- ♦ Posljednju prepreku predstavlja mogući otpor djeteta. Ovu prepreku počiniteljici odnosno počinitelju nije teško preskočiti.

Ono što u ovom modelu dolazi do izražaja jest da se djelovanje počiniteljice odnosno počinitelja ne ograničava samo na nju odnosno njega i na pogođenu osobu, nego da postoji okruženje koje je također pogođeno. To bi trebalo uzeti u obzir i pri razmišljanju o prevenciji – gdje bi mogli postojati odnosno pojačati se kontrolni mehanizmi – i u okviru konkretnih intervencija.

---

16 Opširnije opisano i sažeto u: Lehner-Hartmann, Andrea: Protiv šutnje i zaborava. Nasilje u obitelji: Društveno-znanstvene spoznaje i praktično-teološke refleksije, Beč 2002., str. 171-176

Pogođena je i obitelj, šira zajednica, redovnička zajednica, školski razred, škola, grupa djece, grupa mladih itd. Kako ne bi došlo do izvrtanja uloga počiniteljica odnosno počinitelj-žrtva, treba raditi ne samo s onima koji su pogođeni i s počiniteljicama odnosno počiniteljima, već treba ponuditi pomoć i pogođenoj društvenoj okolini.

A.3.5 Kako prepoznati pogođene osobe?

Nema jednoznačnih karakteristika po kojima se može prepoznati doživljeno seksualno nasilje. Svako upadljivo ponašanje (npr. naglo povlačenje u sebe, iznenadni nedostatak distanciranja), svaka promjena u ponašanju, svako psihosomatsko oboljenje može ukazivati na zlostavljanje u podlozi.

U načelu ne postoji sindrom zlostavljanog djeteta, to jest ne može se sažeti više odstupanja u načinu ponašanja kako bi se prepoznalo da je riječ o seksualnom zlostavljanju djeteta. Štoviše, potrebno je promatrati, prepoznati i dokučiti zašto se dijete promijenilo.

Dijete koje je prije bilo povučeno može odjednom postati agresivno. Glasno i živahno dijete postaje pak povučeno i tiho. „Dobro odgojeno“ dijete upotrebljava nepristojne riječi.

Drugo dijete će to izraziti u psihosomatskom obliku. Već je naučilo ići na zahod, pa počinje ponovno mokriti u gaćice. Reagira glavoboljom, čime ukazuje na to da ga nešto muči. Ima bolove u želucu, čime pokazuje da mu nešto stvara muku. Svakodnevno povraća izjutra i mučno mu je od svijeta. Sve su ovo primjeri tjelesnih simptoma koji mogu ukazivati na seksualno zlostavljanje i biti djetetov poziv upomoć.

Za osobe iz okruženja katkada je to samo maglovita pretpostavka, neodređeni osjećaj, jer dijete će rijetko izravno progovoriti o zlostavljanju. Može se razgovarati s kolegicama i kolegama, prijateljicama i prijateljima ili s osobama koje poznaju dijete o određenoj pretpostavci odnosno o opažanjima. Često se javljaju strahovi i sumnje da se dogodilo nešto tako „nepojmljivo“. Ne želimo nikoga lažno osumnjičiti, pogotovo ako nam je potencijalna počiniteljica odnosno potencijalni počinitelj poznata/poznat („tako brižan otac koji uvijek dolazi po svoju kćer“), bojimo se da će nas proglasiti „histeričnima“.

Nikada se ne smije isključiti zlostavljanje, ako se dijete neobjašnjivo ponaša upadljivo. Indicije se moraju obvezno istražiti.

A.3.6 Tipologija počinitelja¹⁷

Kao i kod svake tipologizacije ili shematizacije, i kod ove treba biti oprezan i ne posezati za ishitrenim klasifikacijama i generalizacijama. Jednoznačna svrstavanja nisu uvijek moguća.

17 Usp. Dreßing, Harald/Salze, Hans Joachim i drugi: MHG studija. Spolno zlostavljanje maloljetnika od strane katoličkih svećenika, đakona i redovnika na području Njemačke biskupske konferencije, 2018., str. 281

Ipak, ona su od pomoći. U odnosu na zlostavljanje u Crkvi, u MHG studiji razlikuju se niže navedeni tipovi.

- 1. Fiksirani tip:** Seksualno zlostavljanje jednog djeteta ili više djece događa se u razdoblju od nekoliko mjeseci, nedugo nakon ređenja. Postoje naznake pedofilnog poremećaja seksualne želje, vjerojatno čak i prije ređenja.
- 2. Narcisoidno-sociopatski tip:** Svoju moć ne ostvaruje samo u seksualnom zlostavljanju djece i mladih, već i u drugim kontekstima na neadekvatan način. Seksualno zlostavljanje samo je jedan od nekoliko oblika narcisoidne zloupotrebe moći. Postoje naznake širokog spektra problematičnog ponašanja i osobina ličnosti.
- 3. Regresivno-nezreli tip:** Karakterizira ga deficit u osobnom i spolnom razvoju, što postaje posebno vidljivo tek u odrasloj dobi. Celibat ili zavjet beženstva doživljava kao priliku da se ne mora baviti formiranjem vlastitog seksualnog identiteta ili ulaziti u nezrelo partnerstvo. Slučajevi zlostavljanja obično se javljaju tek nakon duljeg razdoblja nakon svećeničkog ređenja.
- 4. Frustrirani tip:** U prosjeku, prvi čin seksualnog zlostavljanja događa se u dobi od 42 godine, što je za većinu svećenika otprilike 14 godina nakon ređenja. Okidač bi mogli biti sve veći pritisci: psihosocijalna opterećenja prisutna odranije, preopterećenost i problemi u obavljanju službenih dužnosti, financijski problemi, smrt člana obitelji, uporaba supstanci (alkohol, lijekovi, droge), usamljenost.

Prilikom otkrivanja odnosno suočavanja kod okrivljenika se često uočavaju sljedeći obrasci reakcije:

- ♦ Poricanje samog djela: „Ništa se nije dogodilo.“
- ♦ Poricanje odgovornosti: „Nešto se dogodilo, ali to nisam inicirao ja.“
- ♦ Poricanje seksualnog karaktera: „Nešto se dogodilo i ja sam to inicirao, ali nije bilo seksualne prirode.“
- ♦ Poricanje krivnje: „Nešto se dogodilo, ja sam to iniciralo, bilo je seksualne prirode i nije u redu, ali dogodilo se zbog posebnih (olakotnih) okolnosti.“ (Alkohol, doživljena seksualna ili druga frustracija, financijski problemi, strah od žena, ...)

A.3.7 Strukturni preduvjeti seksualnog nasilja

Seksualno nasilje prvenstveno potječe od pojedinih počiniteljica odnosno počinitelja, ali ima i strukturne uvjete koji im olakšavaju da svoju namjeru provedu u djelo. Stoga je nužno uzeti u obzir i strukturne uvjete seksualnog nasilja.

Strukture često olakšavaju počiniteljicama i počiniteljima da iskoriste svoju poziciju autoriteta ili povjerenja za zlostavljačko ponašanje prema djeci i mladima. Poseban položaj i moralna reputacija katkad su vodile k tome da su počiniteljice i počinitelji bili zaštićeniji od pogođenih osoba.

Pogled na ove potporne strukture stoga je potreban kako bi se mogli poduzeti prikladni koraci u smislu prevencije i intervencije.

U nastavku su prikazani čimbenici koji pogoduju seksualnim nasilnim napadima i mogu ići u prilog počiniteljicama i počiniteljima.

A.3.7.1 Autoritativan ili prikriveno autoritaran odnos prema vlastitom položaju

Roditelji, učiteljice odnosno učitelji, odgajateljice odnosno odgajatelji, voditeljice odnosno voditelji grupe, svećenici itd. za djecu su referentne osobe kojima ona iskazuju svoje povjerenje. Odnos između djece odnosno mladih i odraslih obilježen je razlikama u moći i resursima koje odrasli u slučaju seksualnog nasilja besramno iskorištavaju za zadovoljenje svojih potreba. Razlike u moći moraju biti prepoznate. S odgovornostima se mora postupati transparentno.¹⁸

Određene predodžbe o odgoju i odnosima između spolova i generacija uvelike pomažu počiniteljicama i počiniteljima. Autoritativne predodžbe o odgoju u obitelji i školi primarno ciljaju na to da djeca ne smiju preispitivati odrasle, nego ih bezuvjetno moraju slušati. Počiniteljice i počinitelji na taj način mogu vrlo lako manipulirati i vršiti pritisak u svrhu čuvanja tajne.

A.3.7.2 Represivni seksualni odgoj

Ako djeca nauče na odgovarajući način imenovati odgovarajućim nazivima i prihvaćati sve dijelove svoga tijela i vjerovati svojim osjećajima (pa i negativnima), eventualno će moći brže prepoznati napade. Onda će moći lakše verbalizirati to što im se dogodilo, oduprijeti se ili potražiti pomoć. Ako se seksualne radnje zabranjuju, to u najgorem slučaju može uzrokovati tabuiziranje svakog razgovora o seksualnosti odnosno strogo kažnjavanje seksualnih radnji osoba u odrastanju. To što se pogođene osobe osjećaju grešnima i (su)krivcima olakšava nastavljanje i tajnost napada, što počiniteljice i počinitelji često svjesno iskorištavaju.

Izjave kako su djeca odnosno mladi ljudi ravnopravne seksualne partnerice odnosno ravnopravni seksualni partneri odraslih osoba potiču izrabljujuće odnošenje prema seksualnosti djece i mladih.

A.3.7.3 Zloupotreba vjerskih motiva i praksi

Počiniteljice i počinitelji iz crkvenog konteksta katkad koriste religiozne metafore kojima je cilj učvrstiti odnose ovisnosti. Slike „svemoćnog Boga Oca“, „ponizne Majke Božje“ i „poslušnog Sina Božjeg“ koriste se kako bi se djecu i mlade koji su vjernici dovelo u ovisnost.

¹⁸ Haker, Hille/Ammicht Quinn, Regina/Junker-Kenny, Maureen: Postsriptum, u: Concilium 40 (2004.), str. 264-365

Kada se nakon učinjenog zlostavljanja na pogođenu osobu vrši pritisak da počinitelju mora ispovjediti pretrpljena djela kao „griješ“,¹⁹ to predstavlja ponovno zlostavljanje. Ista je situacija kada pogođenoj osobi drugi ispovjednik zabrani da govori o onome što se dogodilo.

A.3.7.4 Isključivanje društvenog konteksta

Nužno je voditi računa o društvenom kontekstu pri pojavi zlostavljanja i nasilja. Društveno okruženje treba orijentaciju i potporu u procjeni djela zlostavljanja i u postavljanju prema njima, kako ne bi došlo do izvrtanja odnosa počiniteljica odnosno počinitelj-žrtva i da pogođena osoba ne bi pretrpjela novo nasilje. Institucije i zajednice koje se bave djecom i mladima trebaju posjedovati znanje o seksualnom nasilju i poznavati prikladne mjere intervencije, čemu se želi pripomoći i ovim Okvirnim pravilnikom. Stoga u svim ustanovama treba stvoriti poticajno okruženje i kulturu razgovora u kojoj se može razbiti tabu i razgovarati o stresnim i nasilnim situacijama. Zato se izričito ukazuje na potrebu za stvaranjem koncepata zaštite (vidi dio B.3.3).

19 Usp. absolutio complicitis, kan. 1387 CIC

Dio B – Prevencija

Papa Franjo

Iz uvodnog obraćanja pape Franje na otvorenju susreta „Zaštita maloljetnika u Crkvi“, održanog u novoj dvorani Sinode, u četvrtak 21. veljače 2019. godine.²⁰

Suočeni sa zlom seksualnog zlostavljanja koje su počinile osobe iz Crkve na štetu maloljetnika, odlučio sam zatražiti od vas, patrijarhâ, kardinalâ, nadbiskupâ, biskupâ, redovničkih poglavara i voditelja, da svi zajedno prignemo uho Duhu Svetom i s poučljivošću njegovu vodstvu slušamo vapaj malenih koji traže pravdu. Na našem susretu leži teret pastoralne i crkvene odgovornosti koji nas obvezuje da zajedno, na sinodalan, iskren i dubok način, razgovaramo o tome kako se suočiti s tim zlom koje pogađa Crkvu i čovječanstvo. Sveti Božji narod nas gleda i očekuje od nas ne jednostavne i samorazumljive osude, već konkretne i učinkovite mjere koje treba pripremiti. Potrebna je konkretnost.

Započnimo, dakle, naš put oboružani vjerom i duhom najveće otvorenosti („parrhesia“), hrabrosti i konkretnosti.

Kao pomoć, želio bih s vama podijeliti neke važne kriterije koje su formulirale razne komisije i biskupske konferencije – one dolaze od vas, ja sam ih samo malo posložio. To su smjernice koje će nam pomoći u razmišljanju. Oni su jednostavno polazna točka. Oni dolaze od vas i vraćaju vam se, ne oduzimajući ništa od kreativnosti koja mora postojati na ovom susretu.

Istina će vas osloboditi

S obzirom na razmjere zlostavljanja i nasilja u Katoličkoj Crkvi, koje je od 1990-ih sve očitije diljem svijeta, Okvirni pravilnik za Katoličku crkvu u Austriji, koji su austrijski biskupi prvi put izdali 2010. godine pod predsjedanjem kardinala Christopa Schönborna a u dogovoru s redovnicima Austrije, bio je prikladan i uspio instrument u cilju zajedničkog raščišćavanja ove duboke rane u životu Crkve.

Na ovoj prvoj osnovi, mnogim žrtvama zlostavljanja i nasilja uspjela se pružiti konkretna pomoć. Međutim, budući da do tada nije bilo iskustva zajedničkog postupanja protiv zlostavljanja i nasilja, ubrzo je postalo očito da ovaj Okvirni pravilnik zahtijeva dopunu i pojašnjenja. Godine 2016. tadašnji nadležni biskup Klaus Küng uspio je po nalogu Biskupske konferencije i u dogovoru s redovnicima Austrije predstaviti drugo, revidirano i dopunjeno izdanje ovog Okvirnog pravilnika.

Međutim, već tada je konstatirano: „*Svjesni smo da se napori u pogledu zaštite od nasilja i zlostavljanja nikada ne mogu smatrati završenima.*“

Danas Austrijska biskupska konferencija i Austrijska redovnička konferencija mogu prvi put javnosti predstaviti treći, revidirani i dopunjeni Okvirni pravilnik nakon procesa revizije na kojem su zajedno radili. U praksi se posljednjih godina pokazalo da određeni posebni problemi do sada nisu bili uzeti u obzir. Ovaj nedostatak je posebno otklonjen u novorevidiranim "Postupovnim pravilima u slučaju optužbi za seksualno zlostavljanje i nasilje". Primjerice, ujednačena je i još preciznije definirana različita terminologija, precizirano je osmišljavanje i provedba preventivnih mjera, a korisno je uklopljeno konkretno iskustvo u postupcima u posljednjih deset godina. Također smo nastojali Okvirni pravilnik učiniti lakšim za razumijevanje i čitanje. S ovim novim izdanjem možemo ponuditi pouzdan materijal za sve one koji se bave kadrovskim i preventivnim pitanjima u crkvenom kontekstu.

Smatramo posebnim dobitkom to što mi u Austrijskoj biskupskoj konferenciji i Austrijskoj redovničkoj konferenciji složno surađujemo u pitanjima zaštite žrtava i što možemo zajednički predstaviti ovaj obvezujući Okvirni pravilnik. Neka on donese više pravde onima koji su pogođeni i neka bude učinkovit instrument protiv bilo kakvog zlostavljanja u crkvenom kontekstu! Kako bi i dalje vrijedile riječi: *Istina će vas osloboditi!*

dr. Benno Elbs

predsjednik Savjetodavnog vijeća
za zaštitu žrtava
Austrijska biskupska konferencija

dr. Korbinian Birnbacher OSB

predsjednik Austrijske redovničke
konferencije

dr. Hansjörg Hofer

predsjednik Upravnog odbora

sr. Franziska Bruckner

B.1 Kultura brižljivog subivanja

Poštovanje ljudskog dostojanstva prvo je načelo našeg djelovanja. Zaštita djece, mladih i drugih ranjivih osoba u prvom je planu. Ako ih uspijemo zaštititi u svim crkvenim ustanovama, onda smo time osigurali zaštitu djelatnica i djelatnika te zaštitu naše ustanove od paušalnog sumnjičenja i gubitka povjerenja.

Temeljno je poslanje crkve biti "iscjeljujući prostor" za sve ljude. Odgovornost svakog uda Crkve je da se to ostvari i da to može svatko doživjeti.

Djeca ne snose odgovornost za nasrtljivo ponašanje odraslih. Strateški pristup i latentni pritisak koji okrivljenici po pravilu vrše nadmašuju dječju sposobnost obrane.

Svako seksualno nasrtljivo ponašanje koje krši granice prema djeci mlađoj od 14 godina je kazneno relevantno i zabranjeno. Prema kanonskom pravu, zabranjeno je svako seksualno nasrtljivo ponašanje koje krši granice prema djeci mlađoj od 18 godina.

Pristupi prevenciji koji se isključivo odnose na djecu imaju određene učinke, ali brzo dosežu svoje granice.

U osnovi, potrebna je kultura konstruktivnog uplitanja i rasuđivanja, „kultura motrenja“. U zaštiti djece, mladih i ranjivih osoba možemo uspjeti samo ako na nju svi gledamo kao na zajedničko nastojanje i zajedničku odgovornost.

Odgovarajuća senzibilizacija i posljedična nužna profesionalizacija stalnih djelatnica i djelatnika i volontera neophodni su koliko i uspostavljanje jasnih pravila i struktura (koncepta zaštite).²¹

²¹ Usp. u vezi s time i Prijedloge za prevenciju Švicarske biskupske konferencije, www.sbk-ces-cvs.ch

B.2 Djelatnice i djelatnici

B.2.1 Odabir i primanje djelatnica i djelatnika

Odgovorne osobe u biskupijama i redovima, upravitelji i vodeće suradnice i suradnici prilikom izbora i prijema klerika, redovnika kao i stalnih radnica i radnika i volontera posebnu pažnju posvećuju zrelosti osobnosti i odnosu prema seksualnosti i moći te s time povezanim problemima.

U postupku primanja pribavlja se i procjena referentnih osoba iz okruženja kandidatkinja i kandidata (npr. svećeničko pismo preporuke ili prema potrebi mišljenje prijašnje poglavarice reda odnosno prijašnjeg poglavara reda ili ranijeg generalnog vikara).^{22, 23}

Ako postoje jasni otežavajući pokazatelji, pribavlja se savjet stručnjaka u postupku primanja odnosno namještenja. Načelno se preporuča psihološka procjena sjemeništara i bogoslova, novakinja i novaka te stalnih zaposlenica i zaposlenika. Dodatno su za kandidate za ređenje mjerodavne i Austrijske smjernice za primanje i formaciju („ratio nationalis“).

Prošireni izvadak iz kaznenog registra (skrb za djecu i mlade) neophodan je pri svakom zapošljavanju djelatnica i djelatnika i primanju u formaciju za stalni đakonat kao i pri primanju u sjemenište.

Stopa recidiva kod izvanobiteljskih zlostavljačica i zlostavljača (to jest žrtva i počinitelj ne potječu neposredno iz iste uže obiteljske sredine) iznosi 50 %. Uz primjenu terapije, stopa recidiva može se smanjiti na manje od 20 %. Smanjenje na manje od 10 % moguće je uz kontinuiranu terapiju (pod određenim okolnostima to znači trajnu popratnu terapiju). Prognoza se može značajno poboljšati ako se tijekom terapije uzimaju u obzir situacijski parametri.

Zlostavljačice i zlostavljači nipošto se ne postavljaju u dušobrižničku službu, gdje postoji kontakt s djecom i mladima. O eventualnom namještenju u drugim područjima donosi se odluka u svakom pojedinačnom slučaju. Razmatraju se vrsta prijestupa, shvaćanje krivnje i iskupljenje počiniteljice ili počinitelja, opasnost od ponavljanja djela i najveća moguća sigurnost osoba u danom djelokrugu.

Forenzičko-psihijatrijska stručna procjena bitan je preduvjet za utvrđivanje očekivanog rizika. Ponovno namještenje u crkvenu službu ovisi i o tome hoće li time Crkvi biti pričinjena opravdana neprilika ili bi li se time poljuljalo povjerenje u Crkvu.

22 Usp. u vezi s time i Kongregacija za katolički odgoj, Smjernice za primjenu psihološke struke u primanju i formaciji svećeničkih kandidata od 29. 6. 2008., u:

http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccatheduc/documents/rc_con_ccatheduc_doc_20080628_orientamenti_ge.html

23 Usp. kann. 241 i 645 CIC

B.2.2 Školovanje, usavršavanje i daljnje obrazovanje

U školovanju, usavršavanju i daljnjem obrazovanju klerika, redovnika i djelatnica i djelatnika, pozornost treba posvetiti njihovoj osposobljenosti za primjereno postupanje s odgovarajućim nagovještajima odnosno iskazima djece, mladih i ranjivih osoba te da im budu dostupni kao osobe od povjerenja.

Ovisno o konkretnoj djelatnosti i funkciji, potrebno je uvrstiti specifične mjere i teme.

B.2.2.1 Samopercepcija i rad na biografiji

U formaciji se potiče sposobnost samoispitivanja. Kompetentna psihološko vođenje može pomoći u odgovornom pogledu na vlastitu biografiju, njenom sagledavanju i poduzimanju terapijskih koraka u slučaju potrebe.

B.2.2.2 Promišljanje o seksualnosti

Utemeljeno, podrškom izvana vođeno rasuđivanje na temu seksualnosti, razvoja ljudske odnosno emocionalne zrelosti i sposobnosti vezanja te vrline suzdržljivosti nužno su dio formacije.²⁴

B.2.2.3 Suočavanje s ulogom, funkcijom i moći

U formaciji se gradi svijest o temama kao što su odgovornost uloga, poštovanje nužnih pravila ponašanja, bliskost i distanca, postupanje s autoritetom, moći i ovisnosti te oblici nasrtljivog ponašanja kojim se prekoračuje granica (emocionalna zlouporaba moći).

B.2.2.4 Odgovornost za osobni integritet

U formaciji se tematizira da je odgovornost za čuvanje vlastite profesionalnosti te osobnog i seksualnog integriteta uvijek u rukama osobe koja prolazi osposobljavanje.

B.2.2.5 Život u zajednici

Zajednica u bogosloviji odnosno novicijatu je ključna. U njoj se može raspoznati u kojoj je mjeri bogoslov, novakinja ili novak kadar upuštati se u vršnjačke odnose odnosno koji se problemi javljaju u suživotu u grupi. Ovi se problemi moraju ozbiljno shvatiti, analizirati i po potrebi obraditi terapijski, u grupnoj dinamici ili supervizorski.

Svećenici i redovnici moraju naročitu pažnju posvećivati njezi duhovnog života, zajednice i međuljudskih vještina.

²⁴ Za svećeničke kandidate usporedi: kan. 247 CIC, Ivan Pavao II., Postdinalna pobudnica „Pastores dabo vobis“ o svećeničkoj izgradnji (formaciji) u sadašnjim prilikama, od 25. 3. 1992., čl. 29, 43ff; Kongregacija za ustanove posvećenog života i Družbe apostolskog života, Smjernice za formaciju u redovničkim ustanovama, od 2. 2. 1990., čl. 13, 39ff, u: www.vatican.va

B.2.2.6 Redovito pohađanje usavršavanja i daljnjeg obrazovanja

Kako bi se osigurala profesionalnost u vlastitoj djelatnosti, redovito se održavaju obuke u sklopu daljnjeg obrazovanja. U tu se svrhu angažiraju stručnjakinje i stručnjaci.

B.2.2.7 Samopreispitivanje i otvoren razgovor

Samopražanje osobnih životnih prilika, čak i na osjetljivom polju seksualnosti, može se događati u vidu analize proteklog dana, duhovne pratnje, ispovijedi, supervizije itd.

B.2.2.8 Ispovijed/Duhovna pratnja

Prije dobivanja ovlasti ispovijedanja potrebna je odgovarajuća obvezna obuka. Davanje ovlasti ispovijedanja isključivo na temelju svećeničkog ređenja ne smije uslijediti automatski. Analogno tome treba postupati i s duhovnim vodstvom.

B.2.3 Izjava o obvezivanju

Sve zaposlenice i svi zaposlenici²⁵ Crkve moraju biti dokumentirano obaviješteni o aspektima navedenima u Okvirnom pravilniku u smislu prevencije i moraju primjenjivati sadržaje ovog Okvirnog pravilnika u mjeri primjerenoj svojoj funkciji te potpisati pripadajuću Izjavu o obvezivanju (v. Dio D 4).

B.2.4 Postupanje u slučaju sumnje

Odlučna preventivna mjera osigurava da se svakom slučaju sumnje pristupi bez izuzetka i da ga se ozbiljno istraži, bez obzira na to je li riječ o teškom ili manje teškom djelu zlostavljanja.

Neophodan je transparentan i pošten postupak za sve uključene strane. Zaštita djece i mladih i ranjivih osoba pri tom je u prvom planu.

Sve crkvene radnice i svi crkveni radnici dužni su svaki slučaj sumnje na zlostavljanje ili upotrebu nasilja bez iznimke prijaviti Dijecezanskom uredu pravobranitelja, bilo izravno bilo preko Stožera za prevenciju ili preko pretpostavljene osobe, koja je sa svoje strane pak dužna odmah obavijestiti nadležni ured pravobranitelja.²⁶

²⁵ Pod pojmom zaposlenice i zaposlenici ovdje se podrazumijevaju svi svećenici, đakoni, redovnici te radnice i radnici ili volonteri koji rade u vodećoj ulozi u nekoj crkvenoj instituciji (tj. u sklopu crkvenih događanja, organizatorice ili organizatora i svih drugih osoba koje u vodećoj ulozi po nalogu organizatorice ili organizatora sudjeluju u provedbi).

²⁶ Usp. Dio C Postupovna pravila §18.b.

B.3 Stožer za prevenciju zlostavljanja i nasilja

Svaki dijecezanski biskup nakon saslušanja nadležnih tijela osniva stožer za prevenciju zlostavljanja i nasilja s jednom stručnom osobom zaduženom za prevenciju. Pod vodstvom povjerenice ili povjerenika za prevenciju moguće je osnovati i odgovarajuću radnu skupinu za zaštitu djece i mladih.

B.3.1 Glavne zadaće

- ◆ Senzibiliziranje za teme moći, nasilja i seksualnog zlostavljanja
- ◆ Profesionalizacija djelatnica i djelatnika koji rade s mladima
- ◆ Informiranje i savjetovanje svih djelatnica i djelatnika
- ◆ Kontakt osoba za izradu koncepata zaštite
- ◆ Instanca za autorizaciju koncepata zaštite

Posao stožera je održavati neprekidan proces senzibilizacije i profesionalizacije kod svih djelatnica i djelatnika i predlagati odgovarajuće potporne mjere.

Stožer razmjenjuje mišljenja s ordinarijem, uredom pravobranitelja i Biskupijskim povjerenstvom u dotičnoj biskupiji kako bi se suradnja godišnje ocijenila i po potrebi poboljšala. Isto tako, neophodna je koordinacija i umrežavanje između stožera na razini cijele Austrije. Suradnju s usporedivim ustanovama civilnog društva treba poticati.

Povjerenici za prevenciju u biskupijama ne smiju prihvaćati naplatne poslove od uključenih osoba (pogođene osobe, okrivljenici, institucije) ili članova njihovih obitelji, čiji slučaj obrađuje ured pravobranitelja, Biskupijsko povjerenstvo ili Zaklada za zaštitu žrtava, niti smiju prihvaćati davanje ili obećavanje ekonomskih koristi.

Naknadu za svoj rad primaju isključivo od biskupije u sklopu obavljanja svoje glavne djelatnosti.

Odluku o konkretnom načinu rada donosi ordinarij nakon savjetovanja s nadležnim tijelima.

Nadležnost pojedinog stožera za prevenciju slijedi načelo mjesne nadležnosti.

B.3.2 Participacija i upravljanje pritužbama za djecu, mlade i ranjive osobe²⁷

Za prevenciju je važno djeci, mladima i ranjivim osobama stvoriti mogućnosti da se povjere drugima.

Participacija

Djeca, mladi i ranjive osobe imaju na raspolaganju različite programe niskog i visokog praga koji im omogućavaju izražavanje.

Pritom se unaprijed transparentno definira u kojim područjima se može suodlučivati, aktivno sudjelovati u oblikovanju ili samostalno odlučivati, budući da će primjerice postojati područja u kojima se mogu donositi zajedničke odluke, dok će u drugim područjima biti moguće samo zajedničko savjetovanje.

Upravljanje pritužbama

Postoji sustav upravljanja pritužbama koji osigurava da se pritužbe rješavaju na strukturiran način koji je koristan i za instituciju.

Mogućnosti pritužbe dostupne su na različite načine na različitim razinama. Sve počinje kulturom otvorenosti za pritužbe (u svakodnevnom oblikovanju odnosa, poticanju na sudjelovanje) i korištenjem metoda kao što su sandučići i zidovi za pritužbe pa sve do uspostavljanja internih službi za rješavanje pritužbi. Interne službe za rješavanje pritužbi implementiraju se u dijecezanskim organizacijama i službama (npr. Katolička mladež, Mlada Crkva, Karitas). Na razini župe tu funkciju ispunjavaju povjerenici za prevenciju. Bez obzira na to, dijecezanski uredi pravobranitelja odnosno stožeri svakako su interne kontaktne točke, a može biti korisno i osnivanje zasebnog ureda za pritužbe.

Isto tako, skreće se pozornost na vanjske urede za pritužbe²⁸ i odvija se razmjena između ureda pravobranitelja odnosno stožera i ovih institucija, kako bi se na odgovarajući način procesuirale zaprimljene pritužbe.

Mogućnosti pritužbe oglašavaju se na različite načine kako bi bile poznate. Pritom se uzimaju u obzir potrebe ciljnih skupina (npr. format prilagođen djeci, forma za jednostavnije čitanje, višejezično). Imena, telefonski brojevi, (e-mail) adrese internih i eksternih mogućnosti pritužbe vidljivi su ili javno objavljeni na više mjesta.²⁹

Pritužbe se evidentiraju, dokumentiraju i obrađuju pojedinačno, pri čemu se moraju poštivati relevantne smjernice za zaštitu podataka. Na kraju se pristupa razmatranju. Osigurava se transparentnost postupaka obrade pritužbi, što se također

²⁷ Usp. Smjernice za zaštitu djece Katoličke mladeži Austrije

²⁸ Npr. uredi pučkog pravobranitelja za djecu i mlade u savezним pokrajinama (www.kija.at), telefonska linija za pomoć i savjete „Rat auf Draht“, linija za pomoć ženama „Frauennotruf“, pravobraniteljstvo za ravnopravnost,

udruge za zaštitu odraslih, pučki pravobranitelj
29 Npr. u župnim ili dijecezanskim medijima

dokumentira. Anonimizirana godišnja izvješća pridonose npr. transparentnosti rada ureda za rješavanja pritužbi. U slučaju nezadovoljstva rješavanjem pritužbe, stranke se mogu obratiti na sljedeću višu instancu odnosno vanjskim uredima za rješavanje pritužbi.

Dijecezanski stožeri savjetuju župe i ustanove u razvoju njihovih ureda za pritužbe. Dijecezanski stožeri redovito razmjenjuju informacije s dijecezanskim uredima za pritužbe pri naprijed navedenim ustanovama i službama. Održava se kontakt s drugim izvancrkvenim organizacijama za djecu i mlade, kao i kontakt s vanjskim uredima za pritužbe radi razmjene iskustava.

B.3.3 Koncepti zaštite

Koncepti zaštite shvaćaju se kao „interakcija analize, strukturnih promjena, sporazum i dogovora te stava i kulture neke organizacije“³⁰.

To uključuje raspravu i utvrđivanje kriterija odabira i zapošljavanja (također za volonterke i volontere) kao i njihovo osposobljavanje, usavršavanje i daljnju edukaciju na temu "prevencije nasilja". Koncept zaštite zahtijeva kodeks ponašanja i u njemu moraju biti opisani mehanizmi putem kojih se mogu podnositi pritužbe.

Sve osobe na odgovornim položajima u župama, redovima, organizacijama kao što su npr. katolička organizacija mladih ili katolička mladež, dijecezanske službe i ustanove, crkvene zaklade, obrazovne ustanove i ustanove za skrb (npr. katoličke privatne škole, vrtići za djecu, elementarne pedagoške ustanove, ...), pokreti i zajednice moraju razviti koncepte zaštite za svoje područje, razrađene mjere zaštite zabilježiti u pisanom obliku i priopćiti ih. Dijecezanski stožeri za prevenciju dostupni su u savjetodavnoj funkciji za ove zadaće.

Za velika događanja³¹ dodatno se mora za svako od njih izraditi zaseban koncept zaštite. (usp. B.3.4)

Za zajedničku razradu i autorizaciju odgovoran je Dijecezanski stožer za prevenciju, koji je nadležan i prema kanonskom pravu.³²

Takav koncept zaštite se nakon odobrenja od strane nadležnog stožera za prevenciju primjenjuje na cijelom saveznom području.³³

- 30 Usp. <https://beauftragter-missbrauch.de/praevention/schutzkonzepte>
- 31 Više od 200 sudionika
- 32 Nadležan je stožer za prevenciju biskupije u kojoj je organizacija (udruga, zajednica, vodstvo reda unutar Austrije, ...) priznata ili dobila odobrenje po kanonskom pravu.
- 33 U slučaju ozbiljnog sukoba interesa između stožera, pojedine voditeljice stožera i voditelji stožera mogu se obratiti Savjetodavnom vijeću za zaštitu žrtava kao tijelu za pojašnjavanje/tijelu za mirenje.

B.3.4 Prevencija zlostavljanja u lokalnom, regionalnom ili međubiskupijskom radu s djecom i mladima u Katoličkoj crkvi u Austriji

Detaljni propis koji vrijedi u cijeloj Austriji (provedbene odredbe) donijet će Austrijska biskupska konferencija i Austrijska redovnička konferencija.

B.3.5 Dopune u pravilnicima o radu

Sve odgovorne osobe u Crkvi pozivaju se da u pravilnike o radu za svećenike i laike na temu „seksualno zlostavljanje i nasilje“ uvrste napomene i odredbe za prevenciju te pravila za konkretne slučajeve i stave ih na snagu.³⁴ Sve crkvene radnice i radnici dobit će primjerak ovog Okvirnog pravilnika, potvrdit će njegovo primanje na znanje i obvezati se na njegovo pridržavanje.

---

34 Primjeri na internetskoj stranici: www.ombudsstellen.at

B.4 Smjernice za ponašanje

Cilj regulativa navedenih u nastavku je poticati senzibilno ophođenje prema djeci, mladima i posebno ranjivim osobama. Sljedeći okvirni katalog za ponašanje svih radnica i radnika ne treba biti prisilna stega koja će onemogućiti rad na izgrađivanju odnosa niti sadržavati odredbe koje samo stoje na papiru i koje nitko ne kontrolira. Katalog želi definirati smislen odnos blizine i distance.

Osim temeljne senzibilizacije i pozitivnih polaznih stavova u izgrađivanju odnosa s djecom i mladima te posebno ranjivim osobama koji polaze od uvažavanja i posvećenosti, u najrazličitijim situacijama potrebne su i osnove profesionalnog ponašanja kakvo treba tražiti od klerika, zaposlenika i volontera koji se u okviru svog rada bave djecom, mladima i posebno ranjivim osobama. Svi stalni zaposlenici i volonteri moraju se orijentirati prema principima koji su izloženi u sljedećem okvirnom katalogu. U odnosu na pojedinu ustanovu poslodavci ih mogu konkretnije formulirati.³⁵

B.4.1 Promicanje prava djece i mladih

Budući da Katolička crkva promiče prava djece i mladih, sve djelatnice i djelatnici su u okviru svog rada s djecom i mladima dužni:³⁶

- ◆ djeci i mladima pristupati s poštovanjem i priznavati ih kao osobu pa time i njihovu pravnu samostalnost
- ◆ smatrati ih ličnostima vrijednima zaštite s vlastitim potrebama i pravima
- ◆ truditi se promatrati njihovu ličnost u kontekstu njihove okoline
- ◆ raditi s njima uz suradnju i poštivanje i temeljiti odnos na uzajamnom povjerenju i uvažavanju
- ◆ raditi s njima tako da se pritom potiču njihove vještine i talenti i razvija njihova sposobnost
- ◆ prihvaćati njihove misli i razmišljanja i ozbiljno uzimati njihove izjave

³⁵ Sastavljeno na osnovu sugestija različitih organizacija za zaštitu djece

³⁶ Usp. u vezi s time i Konvenciju UN-a o pravima djeteta, www.kinderrechte.gv.at i Konvenciju UN-a o pravima osoba s invaliditetom, <https://broschuerenservice.sozialministerium.at/Home/Download?publicationId=19>

B.4.2 Zaštita prava djece i mladih

Djeca i mladi imaju pravo:

- ◆ da ih se sasluša. Njihove misli i razmišljanja zavređuju pažljivu provjeru
- ◆ da ih se ohrabri i da im se pruži potpora, da aktivno sudjeluju u odlučivanju o stvarima koje se tiču njih
- ◆ na dobrobit i razvoj zasnovan na poticanju i zaštiti, kako bi mogli prepoznati vlastite sposobnosti
- ◆ da ih se promatra kao aktere vlastitog razvoja; pritom treba pridati poseban značaj njihovom zdravlju i sigurnosti, njihovoj dobrobiti i njihovom interesu
- ◆ da ih se poštuje i razumije u kontekstu vlastite kulture, religije i etničkog podrijetla; njihove se potrebe prepoznaju i, ako je moguće, ispunjavaju u obiteljskom okruženju.

B.4.3 U kontaktu s djecom i mladima obvezno je:

- ◆ prilikom ophođenja s djecom i mladima poštivati njihova prava
- ◆ poticati kulturu otvorenosti u kojoj se njihova pitanja i problemi mogu izreći i o njima raspravljati
- ◆ u okviru „osvješćivanja“, uzimajući u obzir njihovu dob, objasniti im razliku između prihvatljivog i neprihvatljivog ponašanja odraslih (prenošenje sedam preventivnih poruka: Ti sam(a) odlučuješ o svom tijelu! Tvoji osjećaji su ispravni! Ima ugodnih i neugodnih dodira. Imaš pravo reći NE! Postoje dobre i loše tajne! Imaš pravo razgovarati o tome i dobiti pomoć. Odgovornost snosi počiniteljica odnosno počinitelj. Nisi ti kriv(a)!)³⁷
- ◆ izbjegavati škakljive situacije koje mogu dovesti do optužbi
- ◆ posvijestiti sebi služi li vlastito ponašanje, na primjer uzimanje djeteta za ruku – čak i kada se to radi da bi ga se umirilo – vlastitim potrebama ili potrebama djeteta i može li ga treća osoba ili samo dijete ili mlada osoba protumačiti kao napad
- ◆ izbjegavati situacije u kojima su izolirani (izdvojeni) – npr. u autima, uredima ili drugim prostorijama u kojima treće osobe ne mogu imati uvid u događanja
- ◆ suprotstaviti se pogrešnom ponašanju i pripaziti na opasnosti koje mogu dovesti do nasilnih radnji nad djecom ili mladima

³⁷ https://www.erzdioezese-wien.at/dl/osmLJKJMOmMLJqx4KJK/Mein_sicherer_Ort_WEB.PDF

- ◆ pobrinuti se da se druge odrasle osobe nalaze u njihovom vidokrugu uvijek kada je to moguće; ako to nije moguće, treba iznaći drugo rješenje; to također treba imati u vidu, koliko je god moguće, u vezi sa sakramentom pokore
- ◆ osigurati da su prilikom fotografiranja (fotografije, video snimke itd.) sve prikazane osobe korektno odjevene i da se izbjegavaju seksualno sugestivne poze
- ◆ osigurati da ih prigodom izlazaka/izleta uvijek prate dvije odrasle osobe (u slučaju da su grupe miješanog spola, i osobe koje ih nadgledaju također moraju biti muškog i ženskog spola). Ako odrasla osoba posjećuje dijete ili mladu osobu u njegovoj/njezinoj sobi, vrata uvijek moraju biti otvorena
- ◆ osigurati da bude odabrano prikladno mjesto za dijeljenje sakramenta ispovijedi; prilikom ispovjedi ili ispovjednog razgovora uvijek se mora držati nužna fizička distanca³⁸

B.4.4 U kontaktu s djecom i mladima zabranjeno je:

- ◆ bilo kakvo fizičko kažnjavanje kao što su udarci ili drugi oblici fizičkog nasilja
- ◆ svaki oblik seksualne veze s djecom ili mladima
- ◆ zlostavljačke aktivnosti, organiziranje aktivnosti takve vrste ili poticanje aktivnosti kojima ih se izlaže riziku nasilnih radnji
- ◆ nasilan ili izrabljivački odnos prema djeci ili mladima
- ◆ fizički ili seksualno provokativan govor, geste ili radnje
- ◆ prenočiti nasamo s djetetom ili mladom osobom
- ◆ pozivati ih nasamo k sebi doma
- ◆ pomagati im pri osobnim radnjama koje mogu obaviti sami, npr. pranje, oblačenje, odlazak na toalet itd.
- ◆ prešutno odobravati aktivnosti ili čak sudjelovati u aktivnostima u kojima ponašanje djeteta ili mlade osobe može dovesti do nasilnih ili nezakonitih radnji
- ◆ sramotiti ih, ponižavati, omalovažavati, lišavati dostojanstva ili ih izlagati drugim oblicima psihičkog nasilja
- ◆ diskriminirati drugu djecu ili mlade osobe davanjem povlaštenog tretmana pojedincu, npr. darovima, naklonošću, novcem itd.
- ◆ pretjerano dugo bavljenje jednim djetetom ili mladom osobom čime ju se izdvaja od drugih

³⁸ Napomene u vezi s prikladnim mjestom za ispovijed mogu se naći i u praktičnom priručniku „U četiri oka“ Bečke nadbiskupije https://www.erzdioezese-wien.at/dl/npmNJKJKNoNJqx4KJK/Unter4Augen-Broschu_re_2019_online_pdf

- ◆ izrađivanje ili gledanje fotografija, video snimaka itd. koje narušavaju dostojanstvo djeteta ili mlade osobe
- ◆ u ispovjednom razgovoru ili u dušobrižničkom praćenju raspitivati se o intimnom, spolnom ponašanju

Gdje postoje područja u kojima je, zbog specifične zadaće, unaprijed predvidljivo da neće moći biti zadovoljena sva područja navedena pod točkom 2 (npr. dječji hospicij, zajednički smještaj za maloljetne izbjeglice bez pratnje, ustanove za smještaj majki s djecom, angažiranje obiteljskih pomoćnica i pomoćnika, ...) može biti korisno napraviti dodatne sporazume uz ugovore o radu ili donijeti druga jasna pravila (npr. propisati obvezan kontakt s nadređenima prije obavljanja određenih aktivnosti).

B.5 Upute za postupanje s pretpostavkama i opažanjima

Osnovana sumnja, ali i glasina mora se ispitati. Sumnja se mora opovrgnuti ili učvrstiti. Sumnja nije sama po sebi dokaz već pokazatelj mogućeg zlostavljanja. Potrebna je građanska hrabrost da se prijavi sumnja. S osobom koja prijavljuje treba postupati pažljivo i osjetljivo. I njoj je potrebna zaštita.

Sumnja uzrokuje „preliminarni sud“ da se „takvo što“ ne događa u sređenoj kršćanskoj obitelji ili u Crkvi. Ne treba se sramiti razgovora o toj sumnji jer se sa svjesnim razmišljanjima bolje može raditi nego s potisnutim mislima.

U slučaju seksualnog nasilja osim primarne štete koju prouzrokuje samo djelo često postoji i sekundarna šteta koja može biti izazvana ishitrenim i neprofesionalno pripremljenim otkrivanjem. Stoga je neophodno potrebno obavijestiti ured pravobranitelja.

Treba dodati i to da djeca i mladi zavređuju svaku zaštitu i da svaki napad predstavlja iskorištavanje djeteta i mlade osobe. U slučaju saznanja, pa makar i samo sumnje na napad osim državnih propisa (prijava službi za pružanje pomoći djeci i mladima) vrijede i crkveni propisi, onako kako su sažeti u ovom Okvirnom pravilniku.

Kada se sumnja potkrijepi, počinje proces obrade. Važno je da se ovaj proces pravovremeno pripremi i provede u suradnji s različitim grupama stručnjaka koji profesionalno dolaze u kontakt s pogođenom osobom.³⁹

B.5.1 Što treba činiti kad se slučaj dogodi:

- ◆ **Sačuvati prisebnost.**
- ◆ **Ne poduzimati ništa ishitreno.**
- ◆ U slučaju seksualnog zlostavljanja nitko ne može sam pružiti pomoć. Potrebna je suradnja s različitim pomagačima i institucijama.
- ◆ Djeci i mladima obično treba puno vremena da progovore o zlostavljanju (često to mogu tek nakon godina ili desetljeća) i rijetko kažu sve odjednom.
- ◆ Treba uzeti u obzir da su djeca odnosno mlade osobe često ovisne o okrivljenoj osobi, da ih ona može izložiti pritisku i da joj žele biti lojalni.
- ◆ Konfrontacije sa sumnjom ne smiju biti ishitrene kako bi se izbjeglo stvaranje pritiska na pogođenu osobu da ništa ne kaže i prekidanje kontakta s referentnom osobom.

39 Npr. učiteljice i učitelji, odgajateljice i odgajatelji, socijalne radnice i socijalni radnici, stručnjaci neke specifične ustanove

- ◆ **Neophodno je stupiti u kontakt s Dijecezanskim uredom pravobranitelja.**
- ◆ Sve daljnje korake treba poduzimati samo uz stručni savjet. Ni u kojem slučaju ne smije se pokušavati otkriti stvar sam i bez potpore specijaliziranog tijela, niti voditi razgovore s osumnjičenom ili okrivljenom osobom. To može uzrokovati još veću štetu pogođenoj osobi.

B.5.2 Podrška pogođenoj okolini

U ustanovama koje se u svom području suoče sa zlostavljanjem često dolazi do nečega što se može nazvati „institucionalni šok“. Rođaci, prijateljice i prijatelji, znanci, kolegice i kolege s posla sa zaprepaštenjem, nevjericom i zbunjenošću reagiraju na informaciju o seksualnom zlostavljanju u svojoj okolini, obitelji, zajednici ili ustanovi. Niz upitnika kreće od nevjerice: „To jednostavno ne može biti istina!“ do samooptužujućeg pitanja „Zašto nitko od nas nije ništa primijetio?“ ili „Zašto se ranije nije ništa poduzelo?“

Otpuštanje okrivljene osobe iz službe stvara iznova veliki jaz u župi, pokretu, zajednici ili ustanovi. Prezir i solidarnost, suosjećanje i sumnja stvaraju buru oprečnih emocija s kojom se mnogi ne mogu nositi.

Ordinarij odnosno osoba koju on za to zaduži u okviru svoje nadležnosti brine za to da se pogođenim osobama iz okoline ponudi odgovarajuća podrška i pomoć (npr. nadzor, coaching, pravni savjet, savjetovanje u zajednici itd.). Također je potrebno osigurati odgovarajući rad na odnosima s javnošću i transparentno informiranje okoline.

B.5.3 Pomoć optuženim osobama

Ordinarij odnosno osoba koju on za to zaduži u okviru svoje nadležnosti brine za to da

- ◆ okrivljena osoba bude suočena s optužbama što je prije moguće i da dobije mogućnost očitovati se na njih⁴⁰
- ◆ okrivljena osoba bude informirana o svojim pravima i mogućnostima savjetovanja (npr. samoprijavljivanje ili prijava zbog klevete odnosno širenja klevete)
- ◆ okrivljenoj osobi bude ponuđeno duhovno vodstvo i terapija
- ◆ okrivljena osoba bude transparentno informirana o sljedećim planiranim koracima

⁴⁰ Osim ako bi to spriječilo službene istražne radnje, npr. pretres kuće.

B.6 Odredbe za nositeljice i nositelje odgovornosti

B.6.1 Za biskupiju

B.6.1.1 Sveukupna odgovornost

Dijecezanski biskup i svi odgovorni u biskupiji osiguravaju pokretanje sveobuhvatnog procesa u svim crkvenim institucijama u njihovoj biskupiji s ciljem promicanja svijesti, prevencije i jasnog i dosljednog rješavanja problema zlostavljanja i nasilja u Crkvi. Mjere i propisi, kako su opisani u ovom Okvirnom pravilniku, pružaju im smjernice za vlastito djelovanje i osobna nastojanja da drugima daju potreban poticaj za rješavanje ovog problema.

Odgovorno postupanje sa zlostavljanjem i nasiljem podjednako se odnosi na prošle, davne i sadašnje slučajeve.

U suočavanju sa zlostavljanjem i nasiljem u Crkvi, dijecezanski biskup i njegove suradnice i suradnici moraju prije svega biti vođeni brigom za istinu i pravdu.

B.6.1.2 Poštovanje nadležnosti

Za dijecezanskog biskupa i njegove suradnice i suradnike, podrazumijeva se osobno pridržavanje pravila i propisa ovog Okvirnog pravilnika i postupanje u skladu s preporukama pojedinih nadležnih tijela⁴¹. Pritom treba napomenuti da dijecezanski biskup mora poduzeti one korake koji su utvrđeni kanonskim pravom s obzirom na delicta graviora u motupropriju „Vos estis lux mundi“ i u CIC-u.

B.6.1.3 Prevencija

Dijecezanski biskup i njegove suradnice i suradnici angažirani su na svim razinama svoje biskupije i osobno se zalažu za sprječavanje zlostavljanja i nasilja. Ovlašćuju i ohrabruju odgovorne u svim sustavima izobrazbe da implementiraju i kontinuirano evaluiraju bavljenje ovim problemom u svom području osposobljavanja.

B.6.1.4 Briga za pogođene osobe

Dijecezanski biskup i njegove suradnice i suradnici spremni su saslušati patnju pogođenih, suosjećati i pružiti konkretnu pomoć i podršku.

Važno im je da se učini sve da se otvore putovi ozdravljenja za pogođene osobe i da im se da nova nada.

B.6.1.5 Suradnja između biskupija i redovničkih zajednica

Odgovorni u biskupijama i redovničkim zajednicama s posebnom pažnjom pristupaju primanju svećenika i drugih pastoralnih suradnica i suradnika. Pribavljaju se informacije iz njihovih prijašnjih područja djelovanja, a na prijemnim razgovorima posebna se pozornost posvećuje osobnoj zrelosti. Obavezno je sudjelovanje u za to predviđenim biskupijskim procesima praćenja radi uvođenja u pastoral.

B.6.2 Za redovničku zajednicu

B.6.2.1 Odgovornost

U redovničkim zajednicama poglavarice i poglavari snose posebnu odgovornost za svoje područje u pogledu postupanja sa zlostavljanjem i nasiljem. I njima je briga za pogođene osobe na prvom mjestu.

B.6.2.2 Prevencija

Redovničke poglavarice i redovnički poglavari predani su osiguravanju da se u njihovom području čini sve kako bi se spriječilo zlostavljanje i nasilje. Mjere navedene u ovom Okvirnom pravilniku za njih su obvezne. Svjesni su da ovdje imaju posebnu odgovornost, kako za svoju zajednicu, tako i za mjesnu Crkvu.

B.6.3 Za župu

Župnik ili osobe njegovog pravnog ranga kao vođe zajednice snose posebnu odgovornost za svoju zajednicu. Zato se oni moraju pobrinuti da svi stalni župni radnici i volonteri budu informirani o odredbama i smjernicama za ponašanje u vezi s prevencijom zlostavljanja. U svojoj funkciji oni u slučaju kršenja odredaba i smjernica za ponašanje moraju podnijeti prijavu uredu pravobranitelja i provesti odgovarajuće konzekvence.

Dio mjera za sprečavanje (seksualnog) zlostavljanja predstavlja široko interno informiranje. Iz tog bi se razloga župno pastoralno vijeće najmanje jednom u svom mandatu trebalo pozabaviti ovom temom. Pritom bi se moglo i trebalo poslužiti sugestijama stožera za prevenciju zlostavljanja i nasilja odnosno vlastitih educiranih regionalnih osoba za kontakt i informiranje o ovoj temi.

Važno je uključiti temu „blizina i distanca“ u župnu zajednicu u odgovarajućem obliku i o njoj razgovarati s crkvenim radnicama i radnicima. Upravo se roditeljima otvorenim i redovitim razgovorom o toj temi šalje jasna poruka da je dobrobit djece i mladih u župi na prvom mjestu.

U svakom župnom pastoralnom vijeću bi jedna osoba trebala biti zadužena samo za tu tematiku (povjerenica odnosno povjerenik za prevenciju u župama). Ta osoba pruža podršku odgovornom svećeniku u održavanju tematike aktivnom i u pridržavanju

Okvirnog pravilnika. Ime te osobe treba saopćiti ordinarijatu.

B.6.4 Za pastoral djece i mladih

U okviru pastoralna djece i mladih poglavito treba obratiti pozornost na dvije teme:

Odgovorne osobe moraju proći temu „blizina i distanca“ i postupanje s odredbama i smjernicama za ponašanje. Intenzivno bavljenje tom temom posebice je nužno za odgovorne osobe koje rade s djecom i mladima.

Pri odabiru novih voditeljica i voditelja grupe treba obratiti pozornost na to da te osobe budu sukladno dobi zreli i uravnoteženi karakteri koji su na temelju svojih sposobnosti prikladni za rad s djecom i mladima i koji su spremni na osposobljavanje i daljnje usavršavanje. Sve osobe koje rade u pastoralu djece i mladih moraju proći osnovnu izobrazbu u kojoj se između ostalog obrađuje i problematika zlostavljanja i nasilja.⁴²

B.6.5 Za nastavu vjeronauka i katoličko školstvo

Škola je mjesto na kojem se u okviru nastave vjeronauka i u privatnim katoličkim školama događa posebno mnogo kontakata između predstavnica i predstavnika Crkve i djece i mladih. Kontekst škole nužno je obilježen bliskom suradnjom države i Crkve. U praksi to iziskuje bazično povjerenje koje je osobito bitno kod sumnje na zlostavljanje ili primjenu nasilja; naravno uz poštivanje primjenjivih pravnih propisa.

B.6.6 Za crkvenu zajednicu, pokret ili ustanovu

Ovaj Okvirni pravilnik obvezujući je za sve crkvene zajednice, pokrete i ustanove u Austriji.⁴³ U tom je smislu za njihove voditeljice ili voditelje samorazumljivo da priznaju regulative i standarde koji vrijede za cijelu Austriju, a koji su opisani u ovom Okvirnom pravilniku. Oni se orijentiraju prema njima i poštuju utvrđene procedure u svom djelokrugu. Trebaju uvesti odredbe ovog Okvirnog pravilnika u svojoj zajednici ili ustanovi i s njima upoznati sve involvirane osobe. Stupanje na snagu mora u pisanom obliku potvrditi odgovorna osoba teritorijalno nadležnog stožera za prevenciju, a prijava mora biti dokumentirana.

Bilo koji incident u smislu § 1 u Dijelu C Okvirnog pravilnika mora se bez iznimke prijaviti Dijecezanskom uredu pravobranitelja.

⁴² Npr. osnovni tečaj Katoličke organizacije za mlade ili Katoličke mladeži

⁴³ Ovdje se misli na npr. crkvene udruge, zajednice slične redovničkim, priznate pokrete, zavode, crkvene zaklade, crkvene bolnice itd.

Dio C – Postupovna pravila

C.1 Područje primjene

§ 1 Ovaj postupovna pravila vrijede za radnje seksualnog zlostavljanja i/ili primjene nasilja koje su počinili klerici, redovnici ili laici profesionalci i laici volonteri iz ustanova Rimokatoličke Crkve (u daljnjem tekstu: okrivljenik/okrivljena osoba) nad maloljetnim osobama odnosno ranjivim odraslim osobama (u daljnjem tekstu: pogođeni/pogođena osoba).

C.1.1 Definicije

§ 2 Područjem primjene obuhvaćeno je fizičko, psihičko ili seksualno nasilje odnosno zlostavljanje.

Pod **seksualnim zlostavljanjem** svakako se podrazumijevaju radnje opisane u članku 6. § 1 Normae⁴⁴. Osim toga, postupovna pravila se na odgovarajući način primjenjuju i na kaznenopravno irelevantne radnje koje u pastoralnom, pedagoškom i skrbničkom ili njegovateljskom postupanju predstavljaju prekoračenje granica. Potonje znači neprimjereno, ponekad nenamjerno ponašanje, često i kao rezultat profesionalnih ili osobnih nedostataka, što ne ovisi samo o objektivnim kriterijima, već i o subjektivnom doživljaju.

Pod **primjenom sile** podrazumijeva se tjelesni napad, prijetnja takvim napadom ili ponašanje koje značajno ugrožava fizičko zdravlje.

Maloljetnici su kako prema austrijskom državnom pravu tako i prema katoličkom crkvenom pravu osobe koje nisu navršile 18. godinu života.

§ 3 **Područje primjene u pogledu službe:** S aspekta klerika i redovnika postupovna pravila vrijede sve dok se oni nalaze u službi neke od austrijskih biskupija ili podružnice reda ili ako je djelo počinjeno u Austriji. Pripadnici družbi apostolskog života i sekularnih ustanova izjednačeni su s redovnicima. Obveznost u pogledu redova poblize se uređuje u članku 79. Kod radnika laika postupovna pravila se primjenjuju samo na radnje koje oni izvrše u vezi s obavljanjem crkvene službe koja im je povjerena.

§ 4 **Primjena na ostale ustanove:** regulativa je obvezujuća i za sve crkvene zajednice (pokrete, udruge, ...) i ustanove u Austriji, posebno za one podređene nadzoru dijecezanskog biskupa.

⁴⁴ Congregatio pro Doctrina Fidei, Normae de delictis Congregationi pro Doctrina Fidei reservatis seu Normae de delictis contra fidem necnon de gravioribus delictis (21.5.2010.), u: AAS 102 (2010.) 419-434 (u važećoj verziji). U daljnjem tekstu: „Normae“. – Usp. Kongregacija za nauk vjere, VADEMECUM o nekim točkama postupka u ophođenju sa

slučajevima seksualnog zlostavljanja maloljetnika koje su počinili klerici (verzija od 16.7.2020.), u:

http://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_20200716_vademecum-casi-abuso_ge.html

Regulativa se primjenjuje i na sve katoličke privatne škole i elementarne pedagoške ustanove kao i na katoličke vjeroučiteljice i vjeroučitelje u javnim i privatnim školama.

- § 5 Konkurrirajući propisi:** Postupovna pravila se primjenjuju ne dovodeći u pitanje druge propise specifične za pojedine profesije, kakvi se primjerice primjenjuju za Caritas ili u području bolničkih ustanova i domova za starije i nemoćne osobe. Pravilima se ne dovodi u pitanje primjena propisa o školskom obrazovanju na učiteljice i učitelje.
- § 6 Razgraničenje činjeničnih elemenata:** Slučajevi mobinga, stalkinga, seksualne ili druge diskriminacije na radnom mjestu ili drugi prekršaji protiv zakona o ravnopravnosti i povrede dužnosti nadzora ili skrbi nisu obuhvaćeni ovim postupovnim pravilima. Za njih su posebno ustrojena tijela za savjetovanje i rješavanje pritužbi odnosno dostupna je i mogućnost ostvarivanja u sudskom postupku. Međutim, kada se djela nasilja javljaju u mješovitom obliku, ova postupovna pravila se primjenjuju (npr. seksualno zlostavljanje i mobing).

C.2 Ustanove

Institucije navedene u nastavku stvaraju u smislu Okvirnog pravilnika podlogu za donošenje odluka odnosno daju votum kao temelj za odlučivanje o dodjeli financijske i/ili terapijske pomoći.

§ 7 Odgovornosti: Kao kontaktna točka za pogođene osobe djeluju isključivo Dijecezanski uredi pravobranitelja. Pogođene osobe mogu slobodno birati ured pravobranitelja u Austriji. Uredi pravobranitelja rade po načelu da nitko neće biti odbijen zbog nepostojanja dijecezanske nadležnosti.

Nadležno Biskupijsko povjerenstvo je ono na čijem se području odgovornosti nalazi mjesto na kojem se dogodio incident. Ako je ista pogođena osoba doživjela incidente u više od jednog biskupijskog područja, sva uključena Biskupijska povjerenstva će postupati po incidentima koji su se dogodili na njihovom području. Višestruko ispitivanje pogođene osobe treba izbjegavati koliko god je to moguće.

Prostorna nadležnost nije ograničena na savezni teritorij Austrije.

§ 8 Izbjegavanje paralelnih postupaka: Kako bi se izbjegli paralelni postupci, uredi pravobranitelja provjeravaju je li pogođena osoba već podnijela prijavu kada im se obrati. Provođi se raspitivanje u skladu sa zakonom o zaštiti podataka.

Ako pogođena osoba želi nastaviti postupak u drugom uredu pravobranitelja – uz dopunu ili bez dopune podataka – prethodno odabrani ured pravobranitelja ustupit će predmet u cijelosti.

C.2.1 Uredi pravobranitelja

Zadaća:

- ◆ Kontakt točka za pogođene osobe
- ◆ Tijelo koje zaprima prijave
- ◆ Dokumentiranje prijave
- ◆ Savjetovanje i hitna pomoć

§ 9 Ustanova: U svakoj biskupiji ustrojen je jedan ured pravobranitelja kojemu se mogu prijaviti slučajevi zlostavljanja i nasilja i koji nudi pomoć pogođenima i njihovoj obitelji.

§ 10 Zadaće: Uredi pravobranitelja mogu intervenirati u kriznoj situaciji i po potrebi osigurati psihoterapijsku te eventualno pastoralnu pomoć.

Nadalje, imaju zadaću stručno savjetovati crkvene ustanove u pitanjima sprječavanja seksualnog zlostavljanja i ukazivati na nedostatke u prevenciji i

postupanju s optužbama za djela nasilja i seksualnog zlostavljanja. U tom pogledu surađuju i sa stožerima za prevenciju zlostavljanja i nasilja. Detaljniji opis načina rada naveden je u § 18 ff.

§ 11 Vodstvo: Voditeljicu odnosno voditelja ureda pravobranitelja imenuje dijecezanski biskup na razdoblje od pet godina. Voditeljica odnosno voditelj je odgovoran za koordinaciju rada u uredu pravobranitelja. Voditeljica odnosno voditelj zastupa ured pravobranitelja u javnosti i u pravnom prometu te o svom radu redovito izvještava dijecezanskog biskupa i generalnog vikara odnosno nadležne odgovorne osobe za ljudske resurse.

§ 12 Članovi: Voditeljica odnosno voditelj ureda pravobranitelja predlaže dijecezanskom biskupu još do deset nezavisnih stručnjaka koji se imenuju članovima za isto razdoblje mandata. Prilikom angažiranja prednost imaju osobe iz područja psihologije, psihoterapije ili psihijatrije, socijalnog rada ili srodnih područja koji već imaju kompetencije u terapiji i praćenju pogođenih osoba. Preporučljivo je imenovati i pravnicu odnosno pravnika kao člana. Ni voditeljica odnosno voditelj ureda pravobranitelja ni bilo koji drugi članovi nisu zaposleni u crkvenoj službi. Članovi ureda pravobranitelja svoj posao obavljaju autonomno. Novi članovi ubrzo nakon preuzimanja funkcije prolaze obuku koja se organizira diljem Austrije. U cilju osiguranja kvalitete planira se i zajedničko stručno usavršavanje i daljnja edukacija.⁴⁵

Ponovno imenovanje moguće je na svim funkcijama i to više puta. Ako članstvo u uredu pravobranitelja prestane prije isteka mandata, dijecezanski biskup može po potrebi imenovati novog člana za preostalo trajanje mandata.

§ 13 Naknada za rad:

Članovi ureda pravobranitelja ne smiju prihvaćati naplatne poslove od podnositeljica odnosno podnositelja pritužbe ili okrivljenika ili članova njihove obitelji niti smiju prihvaćati davanje ili obećavanje bilo kakvih drugih ekonomskih koristi. Naknadu za svoj uglavnom honorarni rad primaju isključivo od biskupije.

§ 14 Oprema: Biskupija osigurava uredu pravobranitelja potrebnu infrastrukturu za obavljanje administrativnih poslova. Sjedište operativnog ureda te telefonska ili elektronička adresa objavljuje se u Službenom listu i u javnosti. Na izradu proračuna i korištenje sredstava primjenjuju se odgovarajuće dijecezanske pravne odredbe. Dijecezanski uredi pravobranitelja raspolažu proračunom za neposrednu pomoć. Savjetodavne usluge koje pruža ured pravobranitelja su besplatne za one koji traže pomoć.

⁴⁵ Senzibilizacija i podizanje svijesti u cilju jačanja identiteta: npr. aspekti izrade stručnih mišljenja,

§ 15 Odnos prema ustanovama i službama biskupije: Službe i ustanove biskupije dužne su, uz uvažavanje propisa o zaštiti podataka, uredu pravobranitelja pružati informacije koje su mu potrebne za obavljanje njegovih zadaća.

§ 16 Suradnja: Biskupijski uredi pravobranitelja dužni su surađivati na strukturiran način, posebice na razmjeni iskustava i informacija. Voditeljice i voditelji ureda pravobranitelja sastaju se najmanje jednom godišnje i vode brigu o tome da se statistički podaci o radu ureda pravobranitelja evidentiraju i prezentiraju na standardiziran način. Voditeljice i voditelji ureda pravobranitelja također osiguravaju obuku novih članova na razini čitave Austrije (usp. § 12). Voditeljice i voditelji također izrađuju za čitavo područje Austrije standardizirani, obvezujući katalog kriterija s minimalnim zahtjevima za odabir stručnjaka iz područja psihijatrije ili psihologije radi provjere vjerodostojnosti (usp. § 25).

C.2.1.1 Način rada ureda pravobranitelja

§ 17 Stupanje u kontakt s uredom pravobranitelja:

a. Žrtvama zlostavljanja ili nasilja u crkvenom području ili osobama koje o tome imaju opažanja ili sumnje, savjetuje se da se obrate Dijecezanskom uredu pravobranitelja. Ako se incidenti izravno prijave dijecezanskim biskupima ili redovničkim poglavaricama ili poglavarima, oni su dužni odmah obavijestiti nadležni ured pravobranitelja.

Anonimne prijave dokumentira ured pravobranitelja, ali one mogu dovesti do detaljnije istrage Biskupijskog povjerenstva samo ako sadrže dovoljno konkretne indicije.

b. **Obveza prijavljivanja:** Crkvene djelatnice i djelatnici i klerici dužni su sumnjive slučajeve, opažanja i slučajeve zlostavljanja na crkvenom području prijaviti, u pravilu, Dijecezanskom uredu pravobranitelja, vodeći računa o odredbama zakona o radu i čuvanju profesionalne tajne i apsolutne ispovjedne tajne. Prijava se može podnijeti i dijecezanskom biskupu odnosno poglavarici odnosno poglavaru reda⁴⁶, stožeru za prevenciju ili neposredno nadređenoj osobi u službi. Ova osoba odmah obavještava nadležni ured pravobranitelja.

⁴⁶ U pravilu, to jest osim ako nešto drugo ne proizlazi iz konteksta ili je eksplicitno navedeno, pod tim se podrazumijevaju „viši poglavari reda“ prema kan. 620 CIC: „**Viši su poglavari** oni koji upravljaju cijelom ustanovom, ili njezinom pokrajinom, ili dijelom s njom izjednačenim, ili samosvojom kućom; isto tako i njihovi zamjenici...“. – Kada se govori o „**crkvenim**

- c. Pojašnjavanje i savjetovanje:** Ured pravobranitelja vodi razgovore radi pojašnjenja i savjetovanja koji su potrebni za provjeru vjerodostojnosti (npr. s osobom koja je prijavila slučaj, eventualno s nadređenom osobom okrivljenika, ...) i dokumentira svaku prijavu. Samo ako im se pogođene osobe i osobno obrate, s njima detaljnije razjašnjavaju činjenice.
- d.** Ured pravobranitelja izričito **nije nadležan** za stupanje u kontakt s **okrivljenicima**.

§ 18 Obveza povjerljivosti: Stroga obveza čuvanja povjerljivosti odnosi se na djelatnice i djelatnike Dijecezanskog ureda pravobranitelja u cilju zaštite žrtava i njihovog prava na privatnost. To znači da postoji zaštićen i diskretan okvir za one koji su pogođeni i da se državna tijela stoga načelno (osim §19. st. 2.) ne obavještavaju protiv volje pogođene osobe. Moguće oslobađanje članova od obveze čuvanja profesionalne tajne temelji se na relevantnim nacionalnim standardima. Obveza čuvanja povjerljivosti odnosi se na sve članove ureda pravobranitelja, čak i nakon isteka njihova mandata, bez vremenskog ograničenja.

§ 19 Prosljeđivanje informacija: Ured pravobranitelja poštuje samoodređenje pogođenih osoba i prosljeđuje podatke državnim tijelima za kazneni progon i ordinariju kao i Biskupijskom povjerenstvu samo uz njihovu izričitu pisanu suglasnost. Pritom je nužno razjasniti mogu li se okrivljenicima otkrivati imena onih koji su pogođeni (usp. čl. 24 Normae). Samo ako postoji pisana izjava pogođene osobe o pristanku na prosljeđivanje podataka nadležnoj crkvenoj poglavarici odnosno nadležnom crkvenom poglavaru (dijecezanskom biskupu i/ili redovničkoj poglavarici odnosno redovničkom poglavaru), nadležnom Biskupijskom povjerenstvu, Neovisnom povjerenstvu za zaštitu žrtava i Zakladi za zaštitu žrtava zahtjev za financijsku pomoć može se obrađivati. No, ured pravobranitelja također potiče one koji su pogođeni da kazneno djelo prijave samim državnim tijelima (usp. § 21).

Ako pogođena osoba pisanim putem ne pristane na prosljeđivanje Biskupijskom povjerenstvu, a po potrebi i državnim tijelima za kazneni progon, potrebno je detaljnije razjasniti očekivanja pogođenih osoba. Valja istaknuti da prijava neće imati nikakvih posljedica za crkveno područje. Ako postoji opasnost da bi okrivljenik mogao naštetiti i drugim osobama, njihova zaštita ima prednost (usp. § 20). Po potrebi će se činjenice prijaviti državnim tijelima, nakon što osoba koja vrši prijavu o tome prethodno bude obaviještena.

§ 20 Obavještanje ordinarija: U slučaju neposredne opasnosti, ured pravobranitelja mora odmah obavijestiti crkvenu poglavaricu odnosno crkvenog poglavara (dijecezanskog biskupa i/ili redovničku poglavaricu odnosno redovničkog poglavara) i upravu crkvene ustanove ili zajednice kako bi ordinarij⁴⁷ odnosno redovnička poglavarica ili redovnički poglavar bez odlaganja poduzeli potrebne mjere, uključujući po potrebi i prijavu državnim tijelima.

§ 21 Prijava državnom odvjetništvu: Ured pravobranitelja sa svoje strane savjetuje pogođenim osobama da podnesu prijavu državnom odvjetništvu. Ponudit će se odgovarajuća pratnja ili podrška pri kontaktiranju državnih tijela.

§ 22 Pomoć pogođenim osobama:

- a. Usluge savjetovanja: Djelatnice i djelatnici Dijecezanskog ureda pravobranitelja daju informacije o rokovima zastare, pružaju moguću pomoć i savjete o potrebnim dokumentima. O mogućnostima savjetovanja od strane necrkvenih ustanova ured pravobranitelja izričito obavještava osobe pogođene djelima nasilja i seksualnog zlostavljanja, a po potrebi i njihove zakonske skrbnike. Skreće se pozornost da aktivnosti ureda pravobranitelja i Biskupijskog povjerenstva ne zamjenjuju postupke pred nadležnim državnim tijelima i sudovima te da se eventualni rokovi zastare ne obustavljaju.
- b. Akutna pomoć ureda pravobranitelja: po potrebi, ured pravobranitelja predlaže odgovarajuće početne terapijske mjere za pogođene osobe, za koje snosi troškove. Također, ured može uputiti na druge prikladne centre za savjetovanje i liječenje.

§ 23 Pastoralna pratnja: Na zahtjev pogođenih osoba, ured pravobranitelja uspostaviti će kontakt s prikladnom dušobrižnicom odnosno prikladnim dušobrižnikom (npr. za pratnju pogođenih osoba).

§ 24 Pomoć za okolinu: Ovisno o tome koliko je incident javan, Dijecezanski uredi pravobranitelja na raspolaganju su ne samo za brigu o osobama koje su pogođene djelom, već i za savjetovanje i pratnju osoba u okruženju (zlostavljanja) te pružanje stručne pomoći u rješavanju šoka, tuge, ljutnje, užasnutosti i osjećaja gubitka. Za potporu šire okoline (djelatnice i djelatnici, župno pastoralno vijeće, župna zajednica, ...), dotična biskupija će pružiti daljnju potporu, npr. osigurati savjetovanje u zajednici.

⁴⁷ Usp. kan. 134 § 1 CIC: „Pod **nazivom ordinarija** razumijevaju se u pravu, osim rimskog prvosvećenika, **dijecezanski biskupi** i drugi koji, iako samo privremeno, stoje na čelu neke partikularne Crkve ili zajednice s njom izjednačene prema odredbi

kan. 368, a i oni koji u njima imaju opću redovitu izvršnu vlast, naime **generalni i biskupski vikari**; isto tako, za svoje podložnike, **viši poglavari** redovničkih kleričkih ustanova **papinskoga prava** i kleričkih družba apostolskoga života papinskoga prava, koji imaju redovitu barem izvršnu vlast.“

§ 25 Provjera vjerodostojnosti i *clearing*:

- a. Na temelju opisa slučaja, ured pravobranitelja daje ocjenu vjerodostojnosti podnesaka pogođene osobe ili osobe koja podnosi prijavu, to jest je li radnja barem vjerojatna u pogledu vjerodostojnosti, dosljednosti i motivacije prijave.
- b. Ako pogođena osoba zatraži financijsku pomoć od Neovisnog povjerenstva za zaštitu žrtava, uz dokumentaciju slučaja tijekom prvog razgovora može se zatražiti daljnje neovisno raščišćavanje (*clearing*) u smislu procjene vjerodostojnosti od strane Biskupijskog povjerenstva ili crkvene poglavarice odnosno crkvenog poglavara (obično u dvije do tri, ali ne više od deset jedinica).

Izdavanje naloga za ovaj *clearing* i obavješćavanje pogođene osobe provodi isključivo ured pravobranitelja. *Clearing* (raščišćavanje) provode odabrani i neovisni stručnjaci iz područja psihijatrije ili psihologije, koji se mogu birati s popisa koji vodi ured pravobranitelja (usp. § 16). Financiranje *clearinga* odvija se preko Zaklade za zaštitu žrtava.

- c. Dijecezanski uredi pravobranitelja mora ispitati svaku sumnju, čak i ako je nastupila zastara.

§ 26 Dokumentiranje predmeta: Iskazi o iznesenim optužbama zapisuju se u obliku dokumentacije predmeta standardizirane za cijelu Austriju. Točnosti i potpunost dokumentacije predmeta pogođena osoba mora potvrditi svojim potpisom. Treba navesti imena svih osoba koje su sudjelovale u razgovorima. Dokumentacija predmeta je obvezni dio spisa predmeta.

§ 27 Završetak: Ured pravobranitelja prestaje s radom na sljedeći način:

- a. **Prosljeđivanje:** Ako se prijavljene činjenice prosljeđuju Biskupijskom povjerenstvu nadležnom za mjesto incidenta, dostavlja se spis predmeta. Osim toga, ured pravobranitelja daje mišljenje o slučaju, navodeći svoj *votum* za ili protiv pomoći. Kontaktirani ured pravobranitelja također prati pogođenu osobu ako je nadležno Biskupijsko povjerenstvo druge biskupije.
- b. **Zabrana prosljeđivanja:** Ako se pogođena osoba ne složi s prosljeđivanjem Biskupijskom povjerenstvu i, ako je potrebno, državnim tijelima za kazneni progon te ako nema očite opasnosti za druge osobe, spis se vodi s odgovarajućom zabilješkom. Pogođena osoba potpisuje izjavu da izričito ne želi prosljeđivanje Biskupijskom povjerenstvu i/ili državnim tijelima za kazneni progon.

c. Obustava: Ako je razvidno da nije riječ o činjenicama u smislu § 2 ovih postupovnih pravila, to će biti saopćeno osobi koja je iznijela optužbe i o tome će biti sastavljena zabilješka. Imena pogođenih osoba vode se na posebno označenom evidencijskom popisu.

§ 28 Pritužbe na rad ureda pravobranitelja: Pritužbe protiv Dijecezanskog ureda pravobranitelja ili njegovih pojedinih članova mogu se podnijeti dijecezanskom biskupu, koji odlučuje kako će se dalje postupiti.

C.2.2 Biskupijska povjerenstva

Zadaća:

- ◆ Uspostavljanje kontakta s crkvenom poglavaricom odnosno crkvenim poglavarom
- ◆ Uspostavljanje kontakta s okrivljenicima
- ◆ Ukupna ocjena svih činjenica
- ◆ Davanje mišljenja (votum) o zahtjevu za pružanje pomoći
- ◆ Preporuka crkvenoj poglavarici odnosno crkvenom poglavaru

§ 29 Osnivanje i zadaća: U svakoj biskupiji osniva se Biskupijsko povjerenstvo koje na temelju istraživanja daje što cjelovitiju i objektivniju ocjenu činjeničnog stanja. Ona dijecezanskom biskupu i/ili redovničkoj poglavarici odnosno redovničkom poglavaru daje preporuke o daljnjem postupanju.

Zadaće Biskupijskog povjerenstva su provođenje istraživanja (usp. § 41), donošenje odluke (usp. § 42), sastavljanje izvješća (usp. § 43) i po potrebi prosljeđivanje Neovisnom povjerenstvu za zaštitu žrtava.

§ 30 Članovi: Dijecezanski biskup imenuje najmanje četiri, a najviše sedam članova Povjerenstva. Mandat Biskupijskog povjerenstva traje pet godina. Ponovno imenovanje članova na svim funkcijama moguće je i više puta. Novi članovi pohađaju obuku, koja se organizira diljem Austrije, što je prije moguće nakon preuzimanja funkcije. U smislu osiguranja kvalitete provodi se i zajedničko stručno usavršavanje i daljnje obrazovanje. Ako članstvo u Biskupijskom povjerenstvu prestane prije isteka mandata, dijecezanski biskup će imenovati novog člana Povjerenstva za preostali mandat Biskupijskog povjerenstva, vodeći računa o odgovarajućoj stručnoj osposobljenosti. Za rješavanje pojedinačnih slučajeva Biskupijsko povjerenstvo za vrijeme trajanja ovog postupka može kooptirati druge članove ili ih konzultirati kao vještake, ali oni imaju samo savjetodavno pravo glasa.

§ 31 Kvalifikacije članova: Prilikom imenovanja članova treba voditi računa o tome da se imenuje dovoljan broj stručnjaka za različite aspekte djela nasilja i seksualnog zlostavljanja. Ako je moguće, u sastav Biskupijskog povjerenstva trebali bi ući

- a. jedna psihologinja odnosno jedan psiholog, jedna psihoterapeutkinja odnosno jedan psihoterapeut ili jedna liječnica specijalistkinja psihijatrije odnosno jedan liječnik specijalist psihijatrije, pri čemu je potrebna i forenzičko-psihijatrijska kompetencija
- b. jedna pravica ili jedan pravnik
- c. jedna pedagoginja odnosno jedan pedagog ili jedna diplomirana socijalna radnica odnosno jedan diplomirani socijalni radnik s relevantnim iskustvom u radu s djecom i mladima
- d. jedan svećenik i
- e. jedan član redovničke zajednice na prijedlog regionalne redovničke konferencije

Muškarci i žene imenuju se u uravnoteženom omjeru.

§ 32 Predsjednica odnosno predsjednik: Članovi između sebe biraju predsjednicu odnosno predsjednika koja/koji je pravno neovisna/neovisan o biskupiji a potvrđuje ju/ga dijecezanski biskup. Predsjedavajući osigurava da se postupak odvija u skladu s dogovorenim standardima i, uz potporu tajništva, koordinira rokove, vodi glasovanja i osigurava da se postupci odvijaju brzo. Predsjedavajući zastupa Biskupijsko povjerenstvo javno i u pravnom prometu s vanjskim svijetom i o njegovom djelovanju redovito izvještava dijecezanskog biskupa, generalnog vikara odnosno odgovornu osobu za ljudske resurse.

§ 33 Način rada: Biskupijsko povjerenstvo djeluje samostalno te bez izdanih naputaka. U svom radu poštuje načelo objektivnosti i, koliko je to moguće, uzima u obzir sve okolnosti relevantne za ocjenu činjenica. Ako postoji okolnost koja utječe na njegovu nepristranost, dotični član Povjerenstva će o tome obavijestiti predsjednicu odnosno predsjednika Povjerenstva i dijecezanskog biskupa te će biti isključen iz obrade tog slučaja.

Ako se predsjedavajuća osoba Biskupijskog povjerenstva izjasni da je u nekom predmetu pristrana, o tome će obavijestiti članove koji će iz svog kruga za taj predmet izabrati glasnogovornicu odnosno glasnogovornika za taj slučaj.

Biskupijsko povjerenstvo može se odlukom donesenom većinom glasova proglasiti pristranim u obradi nekog predmeta i ustupiti ga na obradu drugom Biskupijskom povjerenstvu.

§ 34 Naknada za rad: Članovi Biskupijskog povjerenstva ne prihvaćaju naplatne poslove od osoba uključenih u slučaj ili njihove rodbine, niti prihvaćaju davanje ili obećavanje kakvih drugih ekonomskih koristi. Naknadu za svoj uglavnom honorarni rad primaju isključivo od biskupije.

- § 35 **Odnos prema ustanovama i službama biskupije:** Službe i ustanove biskupije dužne su, uz uvažavanje propisa o zaštiti podataka, Biskupijskom povjerenstvu pružati informacije koje su mu potrebne za obavljanje njegovih zadaća.
- § 36 **Suradnja:** Biskupijska povjerenstva obvezuju se surađivati na strukturiran način, posebice na razmjeni iskustava i informacija. Predsjednici Biskupijskih povjerenstava također osiguravaju obuku novih članova na razini čitave Austrije (usp. § 30). Predsjednici Biskupijskih povjerenstava sastaju se najmanje jednom godišnje i vode brigu o ujednačenim standardima u postupcima.

C.2.2.1 Način rada Biskupijskih povjerenstava

- § 37 **Zaprimanje predmeta:** Nakon što dobije informaciju o slučaju sumnje od ureda pravobranitelja koji je odabrala pogođena osoba, Biskupijsko povjerenstvo postaje aktivno i od nje dobiva dokumente potrebne za ovaj slučaj. Ako Biskupijsko povjerenstvo neovisno o tome sazna za neki slučaj, uvijek uključuje Dijecezanski ured pravobranitelja.
- § 38 **Postupanje u slučaju incidenata:** U slučaju ozbiljnih incidenata, dijecezanski biskup i/ili redovnička poglavarica odnosno redovnički poglavar moraju odmah biti obaviješteni o trenutnom stanju saznanja kako bi se mogle poduzeti odgovarajuće mjere. U svim slučajevima, ordinarij nadležan za okrivljenu osobu ili redovnička poglavarica odnosno redovnički poglavar mogu zatražiti informaciju od predsjedavajuće osobe u bilo koje vrijeme do zaprimanja izvješća.
- § 39 **Suradnja s uredom pravobranitelja:** Biskupijsko povjerenstvo redovito obavještava prateći ured pravobranitelja o statusu istraživanja i po potrebi ga uključuje. Ako su činjenice nejasne ili nepotpune, slučaj se može vratiti uredu pravobranitelja na reviziju, pod uvjetom da se nejasne činjenice mogu razjasniti s pogođenom osobom. Biskupijsko povjerenstvo može zatražiti od ureda pravobranitelja neovisni *clearing* (usp. § 25). Postupak će se nastaviti kada je *clearing* učinjen.
- § 40 **Povjerljivost:** Prilikom ispitivanja sumnji, apsolutna povjerljivost i čuvanje službene tajne moraju biti zajamčeni analogno kan. 1455 CIC. Obveza čuvanja tajne odnosi se na sve članove Biskupijskog povjerenstva, čak i nakon prestanka njihova mandata, bez ikakvog vremenskog ograničenja.
- § 41 **Istraživanje:** Zadaća Biskupijskog povjerenstva je provoditi istraživanja kako bi se došlo do cjelovite i objektivne ocjene činjenica.

- a. Ispitivanje nadležne crkvene poglavarice odnosno nadležnog crkvenog poglavara: Biskupijsko povjerenstvo pisanim putem kontaktira nadležnu crkvenu poglavaricu odnosno nadležnog crkvenog poglavara u vezi s optužbama i traži od nje/njega pismeno očitovanje o incidentima i glasovanje o odobravanju dodjele pomoći. Obveza je crkvenih poglavara sudjelovati u istrazi kroz savjesne istražne postupke, posebice u pogledu podataka o mogućim okrivljenicima (koji nisu pobliže navedeni po imenu).
- b. Ispitivanje okrivljenice odnosno okrivljenika:
Ako s crkvenom poglavaricom odnosno crkvenim poglavarem nije drugačije dogovoreno, Biskupijsko povjerenstvo obavještava okrivljenicu odnosno okrivljenika o optužbi protiv nje odnosno njega. Ona ili on bit će obaviješteni o svojim pravima i dat će im se prilika da se očituju (usp. §§ 57-61).
- c. Cilj je, na temelju rezultata, dati ordinariju ili redovničkoj poglavarici odnosno redovničkom poglavaru preporuke kako postupiti u odnosu na okrivljenicu odnosno okrivljenika, ako je to moguće u okviru prethodne istrage. To se posebno odnosi na slučajeve kada tijela kaznenog progona obustavljaju istragu zbog zastare djela ili smrti okrivljenice odnosno okrivljenika ili uopće nisu pokrenula istražne radnje.
- d. Nadalje, saslušavaju se davatelji informacije te se potrebne činjenice, dokazi i informacije dokumentiraju na odgovarajući način. Potrebni spisi, posebice osobni spisi i dosjei osoblja crkvenih službi, se na zahtjev uručuju Biskupijskom povjerenstvu ili (uz očuvanje kan. 490 § 3 CIC) dostavljaju u preslici.
- e. Biskupijske službe odnosno uprave redova će željene podatke dostaviti u roku od najviše dva mjeseca.
- f. Sve prikupljene informacije i mišljenja ulaze u ukupnu ocjenu Biskupijskog povjerenstva.

§ 42 Donošenje odluke: Biskupijsko povjerenstvo jednoglasno odlučuje kako će dalje postupiti u predmetu ili, u slučaju odluka koje se donose većinom glasova, podnosi izvješće posebnim vatomom. Biskupijsko povjerenstvo ima kvorum ako je nazočna najmanje polovina imenovanih članova.

- a. **Prosljeđivanje Neovisnom povjerenstvu za zaštitu žrtava:** Ako su nakon cjelovitog pregleda svih činjenica i dostupnih podataka optužbe potkrijepljene, tj. ne postoje dovoljni razlozi za sumnju u vjerodostojnost optužbe, a postoji želja za financijskom i/ili terapijskom pomoći, spis se prosljeđuje Neovisnom povjerenstvu za zaštitu žrtava na odlučivanje vatomom Biskupijskog povjerenstva.

b. Ako cjeloviti pregled svih činjenica i dostupnih podataka, kao i detaljno ispitivanje optužbi od strane Biskupijskog povjerenstva na temelju kriterija vjerodostojnosti ne pokažu da se optužba čini utemeljenom, to jest ako postoje dovoljni razlozi za sumnju u vjerodostojnost optužbe, spis se prosljeđuje Neovisnom povjerenstvu za zaštitu žrtava uz votum Biskupijskog povjerenstva. Neovisno povjerenstvo za zaštitu žrtava odlučuje hoće li predmet biti odbijen.

Ako Neovisno povjerenstvo za zaštitu žrtava u svom razmatranju donese drugačiji zaključak od dostavljenog votuma Biskupijskog povjerenstva, spis će se vratiti Biskupijskom povjerenstvu na ponovno razmatranje uz pisanu izjavu Neovisnog povjerenstva za zaštitu žrtava o dodatno traženoj dokumentaciji.

Nakon što se Biskupijsko povjerenstvo ponovno pozabavi slučajem i nakon ponovnog votuma Biskupijskog povjerenstva, spis se mora ponovno proslijediti Neovisnom povjerenstvu za zaštitu žrtava koje potom donosi konačnu odluku. Ako konačna odluka Neovisnog povjerenstva za zaštitu žrtava odstupa od votuma Biskupijskog povjerenstva, uz odluku Neovisnog povjerenstva za zaštitu žrtava prilaže se pisano obrazloženje⁴⁸ Neovisnog povjerenstva za zaštitu žrtava i dostavlja Zakladi za zaštitu žrtava.

c. Dijecezansko zaključivanje postupka:

Biskupijsko povjerenstvo zatvorit će spis predmeta i neće ga prosljeđivati Neovisnom povjerenstvu za zaštitu žrtava ako je riječ o najmanje jednom od sljedećih slučajeva:

- ◆ Pogođena osoba ne traži financijsku ili terapijsku pomoć.
- ◆ Ako činjenice iznesene Biskupijskom povjerenstvu ne spadaju u područje primjene ovog Okvirnog pravilnika (usp. § 1). To je posebno slučaj kada
  - ◆ incident koji se procjenjuje nema nikakve veze s nekim crkvenim pokroviteljstvom ili crkvenim područjem odgovornosti ili
  - ◆ kod pogođenih osoba nije riječ o maloljetnicima ili ranjivim odraslim osobama (to jest nije riječ o pogođenim osobama u smislu § 1)

Biskupijsko povjerenstvo obavještava ured pravobranitelja o dijecezanskom zaključivanju postupka. Ured pravobranitelja će o tome obavijestiti pogođenu osobu.

⁴⁸ „Obrazloženje“ u smislu pojašnjenja radi razumljivosti odluke Neovisnog povjerenstva za zaštitu žrtava u Biskupijskom povjerenstvu i u Zakladi za zaštitu žrtava

§ 43 Izvješće:

- a. Biskupijsko povjerenstvo daje pisanu preporuku za postupanje (u odnosu na okrivljenika) dijecezanskom biskupu, a po potrebi i višoj poglavarici odnosno višem poglavaru predmetne vjerske zajednice. U njoj je sadržana jasna preporuka za hitne mjere (npr. suspenzija, oslobađanje od službe, iznošenje činjenica državnom odvjetništvu, ...)
- b. Biskupijsko povjerenstvo na kraju svog rada daje sažetak svojih nalaza s izvješćem o postupku donošenja odluke i glasovanjem o pomoći te jasnom preporukom o mogućem daljnjem raspoređivanju (neograničeno/ograničeno/bez daljnjeg raspoređivanja) okrivljene osobe ili mjera koje se trebaju provesti (posebni uvjeti, disciplinske mjere, prijava u Rim, crkveni postupak, ...).

§ 44 Preporuka za samoprijavu: Okrivljenici odnosno okrivljeniku se preporuča da se sam(a) prijavi državnim tijelima kaznenog progona ako priznaje kazneno djelo, a nije već podnesena prijava od druge strane.

§ 45 Prijava državnom odvjetništvu: Ako postoje dovoljne indicije koje upućuju na kazneno djelo, Biskupijsko povjerenstvo treba preporučiti ordinariju ili nadležnoj redovničkoj poglavarici odnosno nadležnom redovničkom poglavaru da prijavi činjenice nadležnom državnom odvjetništvu. Istrage državnog odvjetništva imaju prednost. Djelatnost Biskupijskog povjerenstva može se obustaviti tijekom sudskog odnosno službenog postupka koji je u tijeku za konkretni slučaj, a ako je potrebno, slučaj se prosljeđuje Neovisnom povjerenstvu za zaštitu žrtava tek nakon sudske odnosno upravne odluke. Druge popratne mjere mogu se preporučiti ovisno o stanju spisa.

§ 46 Uključivanje pogođenih osoba: Uključivanje onih koji su pogođeni u osobno sudjelovanje u razgovorima pred odnosno s Biskupijskim povjerenstvom predviđeno je samo u suglasnosti s uredom pravobranitelja i to samo u mjeri u kojoj je to potrebno i moguće.

§ 47 Susret uključenih strana: Po želji uključenih strana, Biskupijsko povjerenstvo može djelovati i kao forum i organizacijska platforma za stručno praćen i pripremljen susret pogođenih osoba s okrivljenicima i dokazanim počiniteljicama odnosno počiniteljima odnosno njihovim institucionalnim predstavnicama i predstavnicima (vjerske zajednice, biskupija, Karitas, obrazovna tijela itd.).

§ 48 Povratna informacija o preporukama: Dijecezanski biskup obično šalje Biskupijskom povjerenstvu očitovanje s kratkim izvješćem o poduzetim mjerama. Nadležna redovnička poglavarica odnosno nadležni redovnički poglavar treba u vezi s time podnijeti izvještaj i Biskupijskom povjerenstvu i dijecezanskom biskupu. Kad je to

moguće, Biskupijsko povjerenstvo obavještava ured pravobranitelja o rezultatu te rezultat u odgovarajućem obliku prosjeđuje pogođenima.

C.2.3 Ostale savjetnice i savjetnici

§ 49 Angažirana odvjetnica odnosno angažirani odvjetnik:

Za sastavljanje i dostavljanje prikaza činjeničnog stanja državnom odvjetništvu te za nužan kontakt s njim preporuča se da biskupija angažira odvjetnicu odnosno odvjetnika. Ova osoba ne može u daljnjem slijedu preuzeti kazneno pravno zastupanje okrivljenih osoba pred sudom. Jednako tako, ona odnosno on ne smije odvjetnički zastupati pogođene.

§ 50 Jedinica za krizne situacije: Za procjenu hitnosti te ocjenu hitnih mjera koje bi mogle biti potrebne (moguće hitne administrativne mjere, uključivanje nadležnih tijela, pokretanje kanonskih koraka, mjere komunikacije, ...) oformljuje se biskupijska jedinica za krizne situacije, koja surađuje s ordinarijima odnosno s redovničkim poglavaricama i redovničkim poglavarima te pogođenim ustanovama.

U komunikaciji se uzimaju u obzir i pogođene župe, dekanati i ustanove. Oni također mogu dobiti podršku kako bi se nosili s opterećenjima povezanim s postupkom i raščišćavanjem (usp. § 24).

C.2.4 Neovisna odvjetnica za zaštitu žrtava odnosno Neovisni odvjetnik za zaštitu žrtava

Zadaća:

- ◆ Imenovanje članova Neovisnog povjerenstva za zaštitu žrtava
- ◆ Predsjedanje u Neovisnom povjerenstvu za zaštitu žrtava bez prava glasa
- ◆ Kontakt osoba za medije na temu mjera zaštite žrtava

§ 51 Odvjetnik(-ica) za zaštitu žrtava: Neovisnu odvjetnicu za zaštitu žrtava odnosno Neovisnog odvjetnika za zaštitu žrtava ovlašćuje predsjednik Austrijske biskupske konferencije u dogovoru s predsjednicom odnosno predsjednikom Austrijske redovničke konferencije na mandat od pet godina. Ponovno imenovanje je moguće.

Neovisna odvjetnica za zaštitu žrtava odnosno Neovisni odvjetnik za zaštitu žrtava radi autonomno.

Neovisna odvjetnica za zaštitu žrtava odnosno Neovisni odvjetnik za zaštitu žrtava imenuje članove u Neovisno povjerenstvo za zaštitu žrtava i vodi sastanke.

Neovisna odvjetnica za zaštitu žrtava odnosno Neovisni odvjetnik za zaštitu žrtava bira slobodno i neovisno najviše još osam osoba iz područja pravosuđa, medicine, psihologije, pedagogije, socijalnog rada i medija koji su voljni surađivati na dobrovoljnoj bazi u Neovisnom povjerenstvu za zaštitu žrtava.

Tajništvo dodijeljeno Neovisnoj odvjetnici za zaštitu žrtava odnosno Neovisnom odvjetniku za zaštitu žrtava priprema predloške spisa predmeta za sjednice

Neovisnog povjerenstva za zaštitu žrtava. Austrijska biskupska konferencija i Austrijska redovnička konferencija osiguravaju Neovisnoj odvjetnici za zaštitu žrtava odnosno Neovisnom odvjetniku za zaštitu žrtava odnosno Neovisnom povjerenstvu za zaštitu žrtava, koje radi pro bono, u tu svrhu potrebna sredstva.

C.2.5 Neovisno povjerenstvo za zaštitu žrtava

Zadaća:

- ♦ Preporuka zakladi za zaštitu žrtava na temelju tri dana glasa (glas ureda pravobranitelja, Biskupijskog povjerenstva i crkvene poglavarice odnosno crkvenog poglavara), treba li i u kojoj mjeri pružiti pomoć pogođenima.

§ 52 Neovisno povjerenstvo za zaštitu žrtava (UOK): Neovisno povjerenstvo za zaštitu žrtava je odbor civilnog društva koji je neovisan o Rimokatoličkoj Crkvi, koji donosi odluke na temelju svoje stručnosti i daje preporuke Zakladi za zaštitu žrtava za pružanje pomoći pogođenima.

§ 53 Članovi Neovisnog povjerenstva za zaštitu žrtava imenuju se na razdoblje od pet godina.

§ 54 Poslovnik o radu: Neovisno povjerenstvo za zaštitu žrtava donosi poslovnik o svome radu koji transparentno i razumljivo odražava način rada koji nije vezan uputama i slobodno se oblikuje kao i shematski proces donošenja odluka. O poslovniku se obavješćuju Austrijska redovnička konferencija i Austrijska biskupska konferencija.

C.2.6 Zaklada za zaštitu žrtava

§ 55 Zaklada za zaštitu žrtava: Zaklada za zaštitu žrtava je ustanova Katoličke Crkve u Austriji. Ona provodi preporuke Neovisnog povjerenstva za zaštitu žrtava u pogledu pomoći pogođenima.

S jedne strane, dobrovoljna novčana pomoć isplaćuje se izravno pogođenima, a s druge strane preuzimaju se troškovi njihove terapije. Povrat izvršenih plaćanja Zaklada potražuje od crkvene poglavarice odnosno crkvenog poglavara (biskupije, reda) u čiju nadležnost potpada predmetni incident.

Ostale zadaće Zaklade za zaštitu žrtava i način njezina rada uređene su njezinim statutom i poslovnikom. Statut donose Austrijska redovnička konferencija i Austrijska biskupska konferencija.

Za osiguranje likvidnosti Zaklade za zaštitu žrtava, Austrijska biskupska konferencija i Austrijska redovnička konferencija osiguravaju potrebna sredstva.

Zaklada za zaštitu žrtava blisko surađuje sa Savjetodavnim vijećem za zaštitu žrtava.

C.3 Savjetodavno vijeće za zaštitu žrtava

Zadaća:

- ◆ Osiguravanje strateškog planiranja i daljnjeg razvoja aktivnosti zaštite žrtava Katoličke Crkve u Austriji
- ◆ Kontakt sa i cjelokupna koordinacija ureda pravobranitelja, Biskupijskih povjerenstava, Zaklade za zaštitu žrtava i drugih istovrsnih crkvenih ustanova
- ◆ Praćenje provedbe Okvirnog pravilnika
- ◆ Obveza podnošenja izvješća Biskupskoj konferenciji i Redovničkoj konferenciji

§ 56 Savjetodavno vijeće za zaštitu žrtava: Austrijska biskupska konferencija i Austrijska redovnička konferencija zajednički osnivaju Savjetodavno vijeće za zaštitu žrtava.

Službeni članovi: dva predstavnika Austrijske biskupske konferencije; predsjednica odnosno predsjednik i zamjenica predsjednika odnosno zamjenik predsjednika Austrijske redovničke konferencije. Službeni članovi jednoglasno biraju predsjednicu odnosno predsjednika.

Stručne savjetnice odnosno stručni savjetnici: Odluka o najviše šest daljnjih stručnih savjetnica odnosno stručnih savjetnika i jednoj tajnici odnosno jednom tajniku donosi se jednoglasnom odlukom četiriju službenih članova. U idealnom slučaju, stručne savjetnice odnosno stručni savjetnici posjeduju stručno znanje iz područja psihijatrije/psihoterapije, pedagogije/psihologije, organizacijskog razvoja/strategije i prava. Prilikom sastavljanja Savjetodavnog vijeća vodi se računa o uravnoteženom omjeru žena i muškaraca.

Mandat stručnih savjetnica odnosno stručnih savjetnika u Savjetodavnom vijeću traje pet godina. Moguće je ponovno imenovanje. Održavaju se najmanje dvije sjednice godišnje.

Savjetodavno vijeće koordinira interese biskupija i redova na temu zaštite žrtava. Savjetodavno vijeće također savjetuje Austrijsku biskupsku konferenciju i Austrijsku redovničku konferenciju o pitanjima prevencije te mjerama i propisima protiv zlostavljanja i nasilja.

Zadaća Savjetodavnog vijeća je strateško planiranje i daljnji razvoj aktivnosti zaštite žrtava u Katoličkoj Crkvi u Austriji te, u bliskoj suradnji sa Zakladom za zaštitu žrtava, cjelokupna koordinacija svih crkvenih ustanova kojima su povjerene zadaće u vezi sa zaštitom žrtava.

Zadaća biskupa kojeg je ovlastila Biskupska konferencija je pratiti provedbu Okvirnog pravilnika u cijeloj Austriji zajedno sa Savjetodavnim vijećem za zaštitu žrtava i, ako je potrebno, potaknuti njegovo ažuriranje odnosno unapređivanje.

C.4 Okrivljenici

C.4.1 Položaj okrivljenika

- § 57 Pretpostavka nedužnosti:** Dok se ne dokaže suprotno, u svim slučajevima vrijedi pretpostavka nedužnosti. Davanje dopusta ili privremeno oslobađanje od službe ne znači kaznenu osudu unaprijed. Isto tako, ni istraga ni izvješće Biskupijskog povjerenstva ne predstavljaju osudu, već u krajnjem slučaju temelj za pružanje pomoći od strane Zaklade za zaštitu žrtava.
- § 58 Zaštita dobrog glasa:** U svakom obliku komunikacije treba uvažavati osobna prava okrivljenice odnosno okrivljenika, poglavito pravo na očuvanje dobrog glasa (kan. 220 CIC).
- § 59 Pravo na saslušanje:** Ako se time ne ugrožava razjašnjavanje činjeničnog stanja ili ne ometa istražni rad državnih tijela kaznenog progona, okrivljenicima treba dati mogućnost da se očituju. Ako je potrebno, pritom treba provesti mjere za zaštitu pogođenih osoba. Pritom se okrivljena osoba konfrontira s onime što joj se predbacuje ili za što se sumnjiči i pruža joj se prilika da se o tome izjasni. Saslušanje se može provesti osobno/usmeno od strane predstavnica odnosno predstavnika Biskupijskog povjerenstva ili pismeno preporučenom pošiljkom. U svakom slučaju, okrivljena osoba ima mogućnost podnijeti pisano očitovanje u roku od dva mjeseca.
- § 60 Pravo na obranu:** Okrivljenica odnosno okrivljenik može uključiti osobu od svog povjerenja. Mora ju/ga se informirati da ima pravo na odbijanje davanja iskaza.
- § 61 Pravo na uvid u spise:** Biskupijsko povjerenstvo okrivljenici odnosno okrivljeniku mora dati na raspolaganje sve mjerodavne činjenice kako bi ona/on mogao ostvariti svoje pravo na obranu. Okrivljenica odnosno okrivljenik ima pravo na uvid u spise. Predsjednik Biskupijskog povjerenstva može ograničiti uvid u spise ako pogođena osoba vjerodostojno dokaže da joj time prijeti šteta (usp. članak 24. Normae) ili ako su možda ugrožene druge osobe.

C.4.2 Hitne mjere u pogledu okrivljenika

§ 62 Nema kontakta: Nema kontakta: Po mogućnosti se sprječava da okrivljenici i dalje imaju kontakt s osobama koje iznose optužbe odnosno koje su pogođene prijavljenim djelom.

§ 63 Mjere u pogledu službe:

a. Klerici:

Ako se u sklopu istraživanja učvrsti sumnja ili ako su državna tijela kaznenog progona pokrenula istragu, okrivljeniku se savjetuje dopust ili mu u slučaju odgovarajuće hitnosti ordinarij nalaže privremeno oslobađanje od službe. Pritom može biti potrebno da mu se izda naredba boravka u određenom mjestu i zabrani stupanje u kontakt s pogođenom osobom i da ga se udalji od svih aktivnosti kojima bi se mogli ugroziti maloljetnici, ranjive odrasle osobe ili osobe u položaju ovisnosti. Preventivne mjere kazneno pravnog karaktera prema kan. 1722 CIC i članku 19. Normae pridržane su kanonskom postupku prethodne istrage.

b. Zaposlenici laici:

Ako su zaposlenici iz redova laika izloženi konkretnoj sumnji, nadležni ordinarij odnosno nadležna redovnička poglavarica odnosno nadležni redovnički poglavar odmah informira odgovornu osobu za ljudske resurse. Ona nakon očitovanja pogođene osobe pokreće potrebne korake iz područja radnog prava.

Ako postoji priznanje odnosno ako dođe do kaznenopravne osude, nije isključen ni otkaz.

c. Volonteri:

Ako se u sklopu istraživanja učvrsti sumnja ili ako su državna tijela kaznenog progona pokrenula istragu, obustavlja se daljnje vršenje volonterske djelatnosti dok se ne rasvijetli činjenično stanje.

d. Učiteljice odnosno učitelji:

Ako su pogođene crkveno postavljene vjeroučiteljice i vjeroučitelji, vjeroučiteljice i vjeroučitelji u saveznoj ili pokrajinskoj službi ili učiteljice ili učitelji u privatnim katoličkim školama, nadležni ordinarij odnosno nadležna redovnička poglavarica odnosno nadležni redovnički poglavar odmah informira nadležna tijela školstva.

e. U slučaju redovnika

koji ne potpadaju pod točke a–d nadležna redovnička poglavarica odnosno nadležni redovnički poglavar poduzima prikladne mjere tako da maloljetnici, ranjive odrasle osobe te osobe u položaju ovisnosti ne mogu biti ugroženi ni njezinim/njegovim djelovanjem ni njezinim/njegovim mjesta boravka.

- § 64 Briga za okrivljenicu odnosno za okrivljenika:** Crkvena poglavarica odnosno crkveni poglavar se mora pobrinuti za to da i okrivljenici i počiniteljice i počinitelji dobiju dušobrižničku pomoć i da im se po potrebi pruži pravna i terapijska pomoć, prije svega zato da bi se u najvećoj mogućoj mjeri izbjegli novi incidenti.
- § 65 Povratna informacija:** Nadležna crkvena poglavarica odnosno nadležni crkveni poglavar informira Biskupijsko povjerenstvo i Dijecezanski ured pravobranitelja i Stožer za prevenciju o posljedicama po okrivljenicu odnosno po okrivljenika.

C.4.3 Moguće posljedice za okrivljene osobe

- § 66 Ograničenja i uvjeti:** Ne dovodeći u pitanje posljedice proistekle iz crkvenog ili državnog kaznenog postupka, Biskupijsko povjerenstvo može ordinariju nadležnom za okrivljenicu odnosno okrivljenika odnosno nadležnoj redovničkoj poglavarici odnosno nadležnom redovničkom poglavaru predložiti ograničenja i uvjete za eventualno daljnje izvršavanje njezine odnosno njegove službe.

U uvjete se, između ostalog, ubrajaju nadzor, terapija, boravak u prikladnoj specijaliziranoj terapijskoj kući za klerike u krizi ili neko djelo pokore.

- § 67 Nema rada s maloljetnicima i ranjivim osobama:** U slučajevima ozbiljnih prekoračenja granice ili dokazanog zlostavljanja maloljetnika počiniteljica odnosno počinitelj više neće biti angažirana/angažiran u pastoralnoj službi, gdje može stupiti u kontakt s maloljetnicima, ranjivim odraslim osobama te osobama u položaju ovisnosti (primjerice u dušobrižništvu u bolnicama i domovima za starije i nemoćne osobe).
- § 68 Preduvjet za daljnji crkveni angažman:** Ako dotična osoba ostaje u crkvenoj službi, mora se zatražiti stručno mišljenje iz oblasti forenzičke psihijatrije koje mora sadržavati konkretne upute o tome smije li i kako počiniteljica odnosno počinitelj dalje raditi, a da ne dolazi do ugrožavanja maloljetnika ili inače ranjivih osoba. Ostanak u crkvenoj službi ovisi i o tome hoće li on prouzrokovati opravdanu sablazan ili narušavanje povjerenja u Crkvu.

Odluka o mogućim područjima rada, nalaganju mjera i ograničenja spada u dužnost dijecezanskog biskupa odnosno nadležne više redovničke poglavarice odnosno nadležnog višeg redovničkog poglavara, pri čemu ona odnosno on treba uzeti u obzir preporuke Biskupijskog povjerenstva.

Zadaća je ordinarija da osigura poštivanje ograničenja ili uvjeta koje je naložio. Za klerike se to odnosi i na vrijeme mirovine.

- § 69 Obveza informiranja:** Ako se klerika ili redovnicu odnosno redovnika premješta na neko drugo mjesto unutar biskupije, nova nadređena osoba u službi obavještava se

o posebnoj problematici i eventualnim uvjetima uz uvažavanje zakonskih propisa. Prigodom premještanja ili promjene boravišta u drugu biskupiju o tome se obavještava i dijecezanski biskup odnosno redovnička poglavarica odnosno redovnički poglavar u čijem će području jurisdikcije odnosno nadležnosti počiniteljica odnosno počinitelj ubuduće boraviti.

C.4.4 Rehabilitacija

§ 70 Rehabilitacijske mjere: Ako se optužba ili sumnja pokažu neosnovanima, poduzimaju se potrebni koraci za ponovno vraćanje dobrog glasa lažno okrivljene ili osumnjičene osobe. U to se, među ostalim, ubrajaju ukidanje privremenog oslobađanja od službe kao i drugih disciplinskih mjera i prikladno informiranje javnosti i službenog okruženja okrivljenice odnosno okrivljenika.

C.5 Odnos prema drugim postupcima

C.5.1 Crkveni kazneni postupak

- § 71 Postupovne pretpostavke:** U slučaju klerika, njihov ordinarij mora ispitati potrebu za kanonskim postupkom prethodne istrage s obzirom na činjenice iz članka 6. Normae u važećoj verziji. Radi ispitivanja vjerojatnosti kaznenog djela prema kan. 1717 § 1 CIC može se koristiti rezultatom provjere vjerodostojnosti ureda pravobranitelja, votumom o utemeljenosti sumnje Biskupijskog povjerenstva kao i eventualno dostupnim rezultatima državnih tijela kaznenog progona. U hitnim slučajevima s jasnom sumnjom u počinjenje djela i neposrednom opasnošću mora se odmah pokrenuti kanonska prethodna istraga. Postupak prema Okvirnom pravilniku nastaviti će se i dovršiti bez obzira na napredovanje ili ishod crkvenog kaznenog postupka.
- § 72 Pokretanje kanonske prethodne istrage:** Ako postoji makar i samo vjerojatnost kaznenog djela, ordinarij mora naložiti da se provede prethodna istraga u kojoj se ispituju činjenice, detaljnije okolnosti i kaznenopravna pripisivost, pod uvjetom da se to istraživanje ne čini posve suvišnim (kan. 1717 § 1 CIC). Pritom se može osloniti na podobne osobe ili imenovati voditelja prethodne istrage koji ima odgovarajuće iskustvo. Prethodna istraga se pokreće dekretom, a dekretom se i završava. Nakon toga ordinarij cijeli spis predmeta zajedno s vlastitim mišljenjem (votumom) prosljeđuje Kongregaciji za nauk vjere, koja potvrđuje ili ispravlja već poduzete mjere i određuje daljnji postupak (npr. hoće li biti proveden administrativni kazneni postupak i tko će ga pokrenuti ili treba li provesti crkveni kazneni postupak te treba li se istaknuti zastara djela ili ukinuti zastara).
- § 73 Mjere opreza:** Ako u okviru kanonske prethodne istrage ordinarij izrekne mjere opreza ili stegovne mjere koje još nisu kazne, okrivljeni se mora saslušati (usp. kan. 1722 CIC i čl. 19 Normae).
- § 74 Različite činjenice i rokovi:** U svezi sagledavanja vremena počinjenja djela i u tom pogledu mjerodavnog pravnog stanja, moraju se poštivati i rokovi zastare za pojedina kaznena djela. U kanonskom pravu zastara kaznenog progona djela seksualnog zlostavljanja od strane klerika iznosi 20 godina, no ona u slučaju maloljetnih pogođenih osoba počinje teći tek kada maloljetnik navrší 18 godina. Kongregacija za nauk vjere također ima ovlast ukinuti rok zastare u opravdanim pojedinačnim slučajevima (usp. čl. 7 Normae).
- § 75 Mogućnost žalbe:** Ako nadležni ordinarij ne postupi ili ne postupi na željeni način, pogođena osoba može svoju prijavu proslijediti izravno Kongregaciji za nauk vjere (usp. čl. 17 Normae).

C.5.2 Državni kazneni i građanski postupak

- § 76 Nije zamjena za državne postupke:** Biskupijsko povjerenstvo djeluje neovisno o svim postupcima koji se povodom istih činjenica vode pred državnim tijelima i sudovima. Njegov rad ne može i ne smije zamijeniti postupak pred državnim tijelima i sudovima i ne smije odavati dojam da bi Biskupijsko povjerenstvo moglo donositi obvezujuće osuđujuće ili oslobađajuće presude. Posao Biskupijskog povjerenstva ne zamjenjuje niti jedan, eventualno pokrenuti, državni ili kanonski istražni postupak. Crkveni sudovi ne mogu donositi rješenja o ovrsi za novčana potraživanja koja bi izvršavala država.
- § 77 Obveza prijave:** Prema odredbama austrijskog Zakona o kaznenom postupku, svatko tko sazna za kazneno djelo, ima pravo prijaviti ga kriminalističkoj policiji ili državnom odvjetništvu. No, uz iznimke, to su dužna činiti samo tijela vlasti ili javne službe te u određenim slučajevima psihologinje odnosno psiholozi, psihoterapeutkinje odnosno psihoterapeuti i drugi zdravstveni radnici.
- § 78 Rokovi zastare:** Potrebno je razlikovati kaznenopravnu zastaru, prestanak kažnjivosti protekom određenog vremena nakon počinjenja djela, od građanskopravne zastare, prestanka sudske izvršivosti zahtjeva za naknadu štete zbog proteka vremena. Ako pogođene osobe prijave zahtjev za naknadu štete prema građanskom pravu, mogu se isticati građanskopravni rokovi zastare, koji iznose tri ili trideset godina, ovisno o tome protiv koga je zahtjev usmjeren i na kojem se pravnom razlogu temelji. Protiv same neposredne počiniteljice odnosno samog neposrednog počinitelja u slučaju kaznenih djela za koja je propisana kazna zatvora duža od jedne godine, primjenjuje se rok zastare od 30 godina. Protiv institucija koje, na primjer, mogu biti optužene zbog određenog organizacijskog propusta, kao što je primjerice izostanak kontrole, primjenjuje se rok zastare od najviše tri godine.

C.5.3 Odnos između redova i biskupija

- § 79 Nadležnost:** Redovi biskupijskoga prava – §§ 79-82 analogno se odnose na družbe apostolskog života i svjetovne ustanove – podliježu pastoralnoj brizi dijecezanskog biskupa (kan. 594 CIC). Nad redovima papinskoga prava dijecezanskom biskupu u svakom slučaju pripadaju ovlasti iz kan. 678-683 CIC posebno u pogledu djela apostolata.

Na temelju navedenoga, odredbe ovih postupovnih pravila primjenjuju se i na pripadnike redova. U ostalim slučajevima nadležnost je isključivo na pojedinoj višoj redovničkoj poglavarici odnosno pojedinom višem redovničkom poglavaru, koja odnosno koji također stavlja postupovna pravila na snagu za svoje područje.

Ono što je ovim postupovnim pravilima propisano o suradnji između ureda

analogno vrijedi i za suradnju s višim redovničkim poglavaricama odnosno višim redovničkim poglavarima, čak i ako oni nisu ordinariji prema kan. 134 §1 CIC.

- § 80 Razmjena informacija:** Uredi i ustanove dodijeljene dijecezanskom biskupu dužne su pružati otvorene informacije o relevantnim okolnostima kada neka djelatnica odnosno neki djelatnik prelazi u ustanovu koja pripada redu, pod uvjetom da odredbe zakona o radu nisu u suprotnosti s time. Redovničke zajednice isto tako prosljeđuju ove informacije u slučaju obratnog prelaska.
- § 81 Suradnja u slučajevima sumnje:** U slučajevima sumnje i optužbi o zlostavljanju i nasilju na njihovom području, redovničke poglavarice odnosno redovnički poglavari koriste se nadležnim biskupijskim ustanovama (ured pravobranitelja i Biskupijsko povjerenstvo) i obavještavaju dotičnog dijecezanskog biskupa.
- § 82 Otpuštanje članova reda iz njihove ustanove:** Rezultati istraga i eventualnog kaznenog postupka mogu se također koristiti u postupku za otpuštanje iz redovničke ustanove koji će se provesti prema propisima koji uređuju unutarnje odnose (usp. kan. 694-704 CIC).

C.6 Način rada

Detaljan način rada propisan je u provedbenim propisima (zajedničkim standardima) kojima rade u crkvenoj zaštiti žrtava na pripremi i praćenju odluka Neovisnog odvjetništva za zaštitu žrtava).

C.7 Stupanje na snagu

Okvirni pravilnik usvojen je 10. svibnja 2021. godine na Općoj skupštini Austrijske redovničke konferencije te 15. lipnja 2021. godine na plenarnom zasjedanju Austrijske biskupske konferencije, a stupa na snagu 1. rujna 2021. godine.

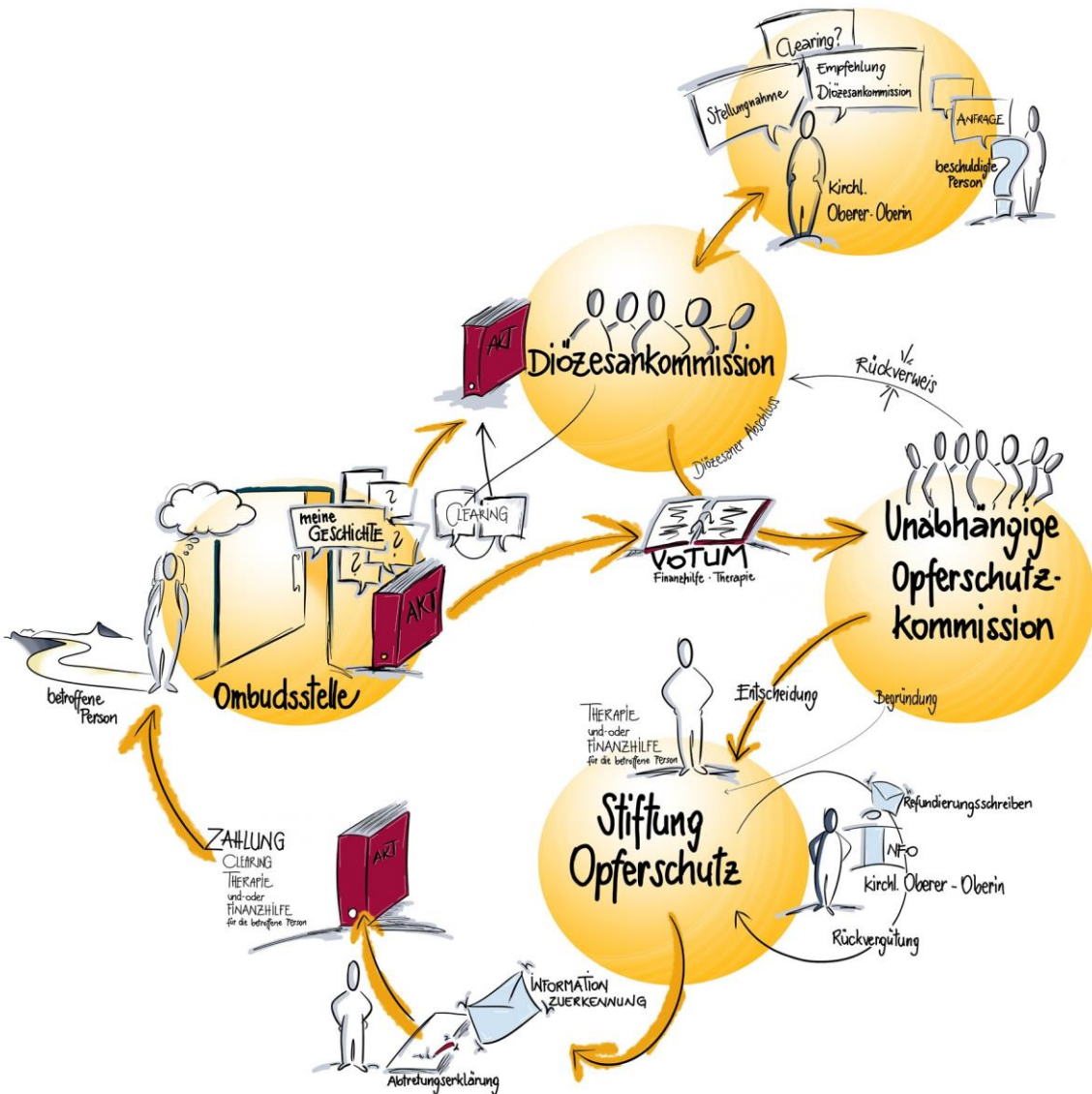

Dio D – Dodatak

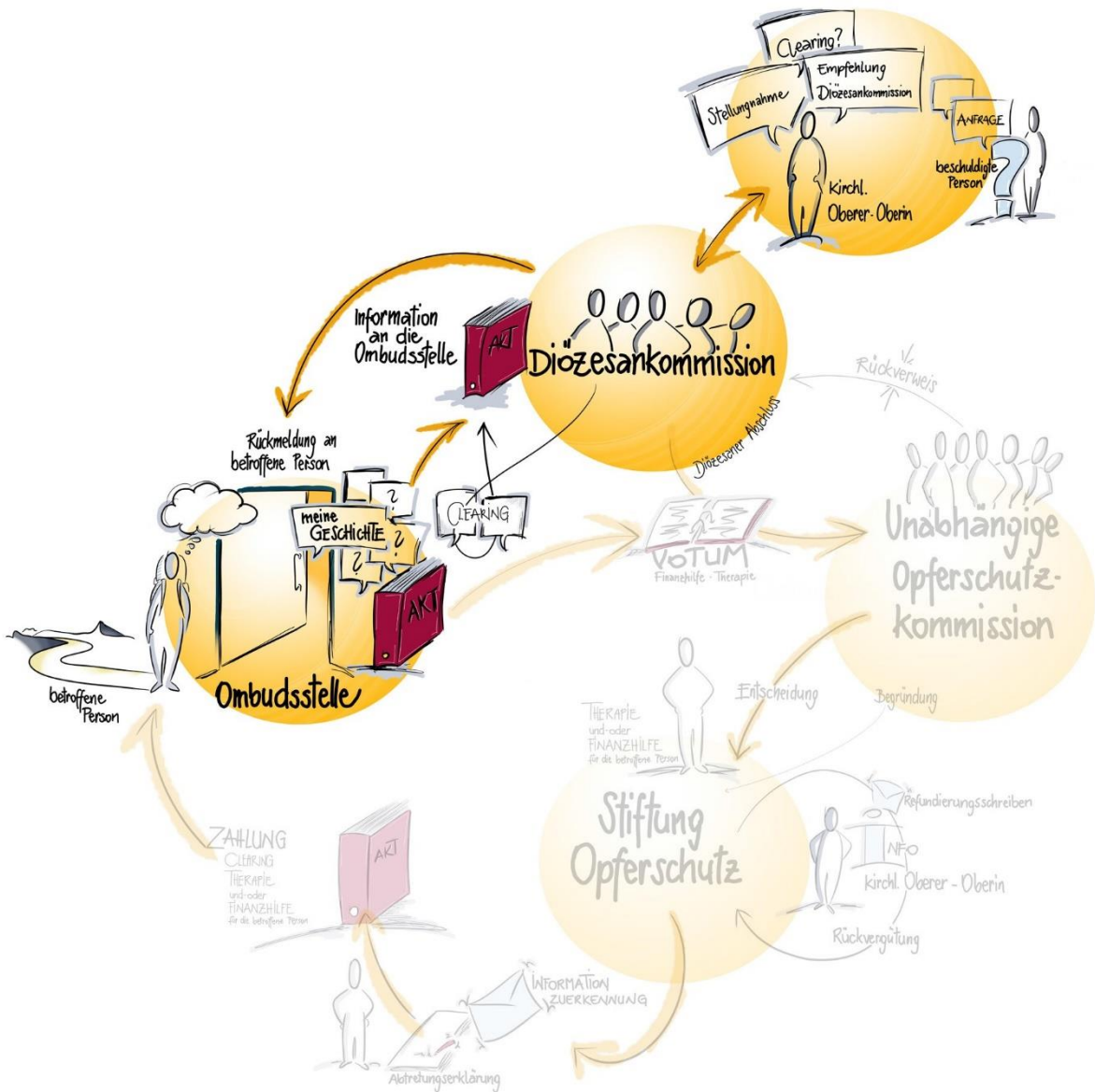
D.1 Shematski prikaz procedure

D.1.1 Način postupanja u slučaju da pogođena osoba traži pomoć (terapijsku/financijsku)

Clearing?	<i>Clearing?</i>
Stellungnahme	Mišljenje
Empfehlung Diözesankommission	Preporuka Biskupijskog povjerenstva
Anfrage	Upit
Beschuldigte Person	Okrivljena osoba
Kirchl. Oberer/Oberin	Crkveni poglavar/crkvena poglavarica
Diözesankommission	Biskupijsko povjerenstvo
Diözesener Abschluss	Dijecezansko zaključivanje postupka
Akt	Akt
Information an die Ombudsstelle	Informiranje ureda pravobranitelja
Rückmeldung an betroffene Person	Povratna informacija pogođenoj osobi
Meine Geschichte	Moja priča
Ombudsstelle	Ured pravobranitelja
betroffene Person	Pogođena osoba
Rückverweis	Upućivanje natrag
Unabhängige Opferschutzkommission	Neovisno povjerenstvo za zaštitu žrtava
Votum	Votum
Finanzhilfe	Financijske pomoć
Therapie	Terapija
Begründung	Obrazloženje
Entscheidung	Odluka
Refundierungsschreiben	Dopis u vezi s refundiranjem
Info kirchl. Oberer/Oberin	Informacija crkvenog(-e) poglavara(-ice)
Rückvergütung	Povrat sredstava
Entscheidung	Odluka
Therapie und/oder Finanzhilfe für die betroffene Person	Terapija i/ili financijska pomoć za pogođenu osobu
Stiftung Opferschutz	Zaklada za zaštitu žrtava
Information	Informacija
Zuerkennung	Dodjela
Abtretungserklärung	Izjava o ustupanju
Zahlung	Plaćanje
Clearing	<i>Clearing</i>
Therapie und/oder Finanzhilfe für die betroffene Person	Terapija i/ili financijska pomoć za pogođenu osobu

D.1.2 Način postupanja u slučaju da pogođena osoba ne traži pomoć (terapijsku/financijsku)

D.2 Kazalo pojmova

Adrese	D.5
Savjetodavno vijeće Biskupske konferencije / Redovničke konferencije	C.3
Biskupijska povjerenstva	C.2.2, D.5.2
Biskupijski uredi pravobranitelja	C.2.1, D.5.1
Jedinica za krizna stanja	C.2.3
Obveza prijavljivanja	C.2.1.1, D.3
Blizina i distanca	A.2
Pedofilija odnosno hebofilija	A.1.3
Povjerenici za prevenciju	B.3, B.6.3
Koncepti zaštite	B.3.3
Stožer za prevenciju zlostavljanja i nasilja	B.3
Zaklada za zaštitu žrtava	D.5.5
Neovisno povjerenstvo za zaštitu žrtava	D.5.4
Izjava o obvezivanju	B.2.3, D.4
Celibat i zlostavljanje	A.1.2

D.3 Obveza prijavljivanja Kongregaciji za nauk vjere

Ako prethodna istraga pokaže vjerodostojnost činjenica dojavljenih (nad)biskupu (o činjenicama, okolnostima, uračunljivosti), prema kojoj je klerik počinio kazneno djelo spolnog zlostavljanja nad maloljetnikom mlađim od 18 godina⁴⁹, slučaj se uvijek prosljeđuje Kongregaciji za nauk vjere. To – i samo to – odlučujuće je za daljnji postupak za unutarcrkveno područje (uz kaznenopravnu ocjenu državnih tijela).⁵⁰

Nakon pregleda spisa, Kongregacija za nauk vjere određuje koji postupak treba slijediti u Crkvi i tko će ga provesti. Ako je krivnja prijavljene osobe nedvojbeno i dobro dokumentirana, u vrlo teškim slučajevima (u kojima je, primjerice, već izrečena dulja zatvorska kazna), odluka se može izravno predočiti Papi da izrekne otpuštanje po službenoj dužnosti, pod uvjetom da dotična osoba već nije sama zatražila vraćanje u status laika.

Međutim, Kongregacija za nauk vjere također može odlučiti da je (nad)biskup ovlašten voditi upravno-kazneni postupak sam ili preko svog delegata zajedno s dva prisjednika.⁵¹ Ako ordinarij smatra da je otpuštanje iz svećeničkog staleža odgovarajuća kazna, mora obavijestiti Kongregaciju za nauk vjere, koja je nadležna za davanje potrebnog ovlaštenja ordinariju.

Također je zamislivo da Kongregacija za nauk vjere ordinariju daje ovlast da njegov biskupijski sud vodi kazneni postupak, pri čemu je odluka o žalbi uvijek pridržana Kongregaciji. Prvostupanjski spisi stoga uvijek moraju biti poslani Kongregaciji kako bi tamošnji promicatelj pravde eventualno mogao osporiti presudu o izricanju kazne.

Ako se ne čine potrebne daljnje kazne, Kongregacija za nauk vjere može predložiti ili potvrditi odgovarajuće (disciplinske) mjere (npr. ograničenja u vršenju službe, udaljavanje iz izravnog pastoralnog rada, nema misa s vjernicima).

Ako su dotični klerici redovnici, rezultati prethodne istrage zajedno s očitovanjem okrivljenika šalju se vrhovnom voditelju ustanove, koji ih zatim zajedno sa svojim votumom i votumom svoga vijeća šalje Vrhovnom sudu Kongregacije za nauk vjere. Ako se u upravno-kaznenom postupku vrhovnog poglavara (s njegovim vijećem) smatra nužnim otpuštanje iz ustanove, ovaj dekret mora potvrditi Kongregacija za nauk vjere, koja također odlučuje

49 Čl. 6 § 1 t. 1 Normae

50 Vezano za zastaru u državnom pravu vidi § 78 Postupovnih pravila

51 Sukladno kan. 1720 CIC okrivljeniku se mora pripočiti optužba i dokazi i dati mu mogućnost da se brani, osim ako se okrivljenik, propisno pozvan, propusti pojaviti. Dokazi i navodi se moraju pomno razmotriti s dvojicom prisjednika, kako bi se donio dekret o kazni, ako je kažnjivo djelo utvrđeno sa sigurnošću, a kaznena tužba još nije otišla u zastaru.

hoće li se u isto vrijeme naložiti otpuštanje iz svećeničkog staleža.

U slučaju ustanova prema biskupijskom pravu, svaki zahtjev vrhovnog voditelja prema Kongregaciji za nauk vjere mora odobriti dijecezanski biskup (sporednog) prebivališta.

D.3.1. Dokumenti

Mjerodavni crkveni dokumenti u ovom kontekstu su Sacramentorum sanctitatis tutela i Normae de gravioribus delictis. Oni se mogu naći na: Congregatio pro Doctrina Fidei, Normae de delictis Congregationi pro Doctrina Fidei reservatis seu Normae de delictis contra fidem necnon de gravioribus delictis (21.5.2010.), u: AAS 102 (2010) 419-434. Prijevod na njemački na: http://www.vatican.va/resources/resources_norme_ge.html

Nadalje, treba se pridržavati i apostolske pobudnice u obliku «Motu propria» pape Franje „Vos estis lux mundi“ (7. Mai 2019). https://www.vatican.va/content/francesco/de/motu_proprio/documents/papa-francesco-motu-proprio-20190507_vos-estis-lux-mundi.html

Također se upućuje na Vademecum: „O nekim točkama postupka u ophođenju sa slučajevima seksualnog zlostavljanja maloljetnika koje su počinili klerici“ (ver. 1.0 od 16.7.2020.)

Na njemačkom jeziku na:

https://www.vatican.va/roman_curia/congregations/cfaith/documents/rc_con_cfaith_doc_20200716_vademecum-casi-abuso_ge.html

D.4 Izjava o obvezivanju Okvirnim pravilnikom za suradnike

„Istina će vas osloboditi“

Okvirni pravilnik „Istina će vas osloboditi – mjere, regulative i okvirne smjernice protiv zlostavljanja i nasilja u području Crkve“ Austrijske biskupske konferencije je obvezujući dokument za sve djelatnice i djelatnike u Katoličkoj Crkvi.

Ja ..... obvezujem se da ću u svojoj crkvenoj službi djelovati u duhu regulativa i propisa te da ću ih primjenjivati i držati ih se u području svog rada. Posebno ću paziti na to da:

- ♦ se moj rad s ljudima u svim područjima Crkve odvija na temelju poštovanja i uvažavanja
- ♦ poštujem individualni osjećaj granice osobe pored mene
- ♦ se odgovorno odnosim prema djelatnicama i djelatnicama i ne iskorištavam postojeće odnose autoriteta i povjerenja
- ♦ se u svojoj službi ravnam prema smjernicama za ponašanje (vidi Dio B 2) i da djelujem po njima
- ♦ se u slučaju sumnje na psihičke, fizičke, duhovne i seksualne napade obratim Biskupijskom uredu pravobranitelja, kako bi s njima dogovorio/dogovorila daljnje postupanje
- ♦ da ću iskoristiti ponude edukacije i daljnjeg obrazovanja

Ime i prezime: .....

Datum rođenja: .....

Crkvena ustanova: .....

Potvrđujem da me je odgovorna osoba upoznala s Okvirnim pravilnikom „Istina će vas osloboditi“ kao obvezujućom orijentacijom za moj rad.

....., dana .....

Potpis djelatnika/djelatnice

Nadređena odnosno odgovorna osoba

.....

Jedna kopija potpisane Izjave o obvezivanju treba biti uručena djelatnici/djelatniku.

D.5 Adrese

www.ombudsstellen.at

D.5.1 Biskupijski uredi pravobranitelja

Diözese Eisenstadt (Burgenland)

Ombudsstelle der Diözese Eisenstadt für Opfer von Gewalt und sexuellem Missbrauch in der Kirche

Tel.: +43/(0)676/880 70 10 24

E-Mail: g.kindshofer@gmx.at

Web: <https://www.martinus.at/institution/5033>

Diözese Feldkirch (Vorarlberg)

Ombudsstelle für Opfer von Gewalt und sexuellem Missbrauch in der Diözese Feldkirch
Bahnhofstraße 13, 6800 Feldkirch

Tel.: +43/(0)800/84 80 08

E-Mail: ombudsstelle@kath-kirche-vorarlberg.at

Web: <http://www.kath-kirche-vorarlberg.at/ombudsstelle>

Diözese Graz-Seckau (Steiermark)

Ombudsstelle für Opfer von Gewalt und sexuellem Missbrauch in der katholischen Kirche
Janneckweg 20A, 8042 Graz

Tel.: +43/(0)676/87 42 68 99

E-Mail: birgit.posch@graz-seckau.at

Web: <https://praevention.graz-seckau.at>

Diözese Gurk-Klagenfurt (Kärnten)

Ombudsstelle der Diözese Gurk für Opfer von Missbrauch und Gewalt in der Kirche
Mariannengasse 2, 9020 Klagenfurt am Wörthersee

Tel.: +43/(0)676/87 72 64 88

E-Mail: ombudsstelle@kath-kirche-kaernten.at

Web: <https://www.kath-kirche-kaernten.at/dioezese/organisation/C2442>

Diözese Innsbruck (Tirol)

Ombudsstelle für Opfer von Gewalt und
sexuellem Missbrauch in der Diözese Innsbruck
Schöpfstraße 39/III, 6020 Innsbruck

Tel.: +43/(0)676/87 30 27 00

E-Mail: ombudsstelle@dibk.at

Web: <http://www.dibk.at/ombudsstelle>

Diözese Linz (Oberösterreich)

Ombudsstelle und Diözesane Kommission
gegen Missbrauch und Gewalt der Diözese Linz
Harrachstr. 7, 4020 Linz

Tel.: +43/(0)676/87 76 55 25

(Ombudstelefon) E-Mail:

ombudsstelle@dioezese-linz.at

Web: <http://www.dioezese-linz.at/ombudsstelle>

Erzdiözese Salzburg

Ombudsstelle für Opfer von Gewalt und
sexuellem Missbrauch in der katholischen Kirche
Insight International

Lieferinger Hauptstr. 140, 5020 Salzburg

Tel.: +43/(0)676/87 46 69 20

E-Mail: karin.roth@insight-international.at

Web: <https://www.eds.at/themen/missbrauch-praevention/ombudsstelle-fuer-opfer/>

Diözese St. Pölten (Niederösterreich)

Ombudsstelle für Opfer von Gewalt und
sexuellem Missbrauch in der katholischen Kirche

Tel.: +43/(0)676/826 68 83 83

E-Mail: ombudsstelle@kirche.at

Web: <http://www.dsp.at/ombudsstelle>

Erzdiözese Wien

Ombudsstelle für Opfer von Gewalt und
sexuellem Missbrauch in der katholischen Kirche
Untere Viaduktg. 53/2B, 1030 Wien

Tel.: +43/(0)1/319 66 45

Fax: +43/(0)1/515 52 27 77

E-Mail: ombudsstelle@edw.or.at

Web: <http://www.erzdioezese-wien.at/ombudsstelle>

Militärdiözese

Ombudsstelle für Opfer von Gewalt und sexuellem
Missbrauch in der katholischen Kirche – Militärordinariat
Stranzenberggasse 9b, 1130 Wien

Tel: +43/(0)1/512 32 57 20

E-Mail:

nadja.wessely@mildioz.at Web:

<http://www.mildioz.at/>

D.5.2 Biskupijska povjerenstva**Diözese Eisenstadt (Burgenland)**

Kontakt: Univ.-Prof. Dr. Lothar C.
Fuith St.-Rochus-Straße 21, 7000
Eisenstadt

Tel.: +43/(0)676/880 70 12 06

E-Mail: lothar.fuith@gmail.com / E-Mail: lieselotte.vinczencz@martinus.at

Diözese Feldkirch (Vorarlberg)

Kontakt: Mag. Gabriele Strele
Bahnhofstr. 13, 6800 Feldkirch

E-Mail: kommission@kath-kirche-vorarlberg.at

Diözese Graz-Seckau (Steiermark)

Kontakt: Dr. Andreas Haidacher
Bischofplatz 4, 8010 Graz
Büro Generalvikariat / Monika

Weber E-Mail:

monika.weber@graz-seckau.at

Diözese Gurk-Klagenfurt (Kärnten)

Kontakt: HR Prof. Mag. Kurt Haber
Mariannengasse 2, 9020 Klagenfurt

E-Mail: kurt.haber@kath-kirche-kaernten.at

Diözese Innsbruck (Tirol)

Kontakt: Dr. Eckart Rainer
Riedgasse 11, 6020 Innsbruck

Diözese Linz (Oberösterreich)

Kontakt: Dr. Josef Gruber
 Harrachstraße 7, 4020 Linz
 E-Mail: gruber.jo@gmx.net

Erzdiözese Salzburg

Kontakt: Dr. Walter Grafinger / Dr. Elisabeth Kandler-
 Mayr Kapitelplatz 2, 5020 Salzburg
 E-Mail: walter.grafinger@sbg.at / E-Mail: kanzler@eds.at

Diözese St. Pölten (Niederösterreich)

Kontakt: Elisabeth Wieser-Hörmann
 Domplatz 1, 3100 St. Pölten
 E-Mail: e.wieser-hoermann@opferschutz.or.at

Erzdiözese Wien

Kontakt: Dr. Patrick Frottier / Matthias Theil
 Wollzeile 2/331, 1010 Wien
 E-Mail: rahmenordnung@edw.or.at

Militärordinariat

Kontakt: Priv.-Doz. Dr. Wolfgang Wessely
 Stranzenberggasse 9b, 1130 Wien
 E-Mail: wolfgang.wessely@mildioz.at

D.5.3 Stožeri za prevenciju zlostavljanja i nasilja

Stabsstelle für Prävention von Missbrauch und Gewalt der Diözese Eisenstadt

Tel.: +43/(0)2682/77 72 89
 E-Mail: rebecca.gerdenitsch@martinus.at
 Web: <http://www.martinus.at/gewaltschutz>

Stabsstelle für Prävention von Missbrauch und Gewalt der Diözese Feldkirch

Tel.: +43/(0)5522/34 85-308

Stabsstelle für Prävention von Missbrauch und Gewalt der Diözese Graz-Seckau

Tel.: +43/(0)676/87 42 23 83
 E-Mail: ingrid.lackner@graz-seckau.at
 Web: <https://praevention.graz-seckau.at>

Stabsstelle für Prävention von Missbrauch und Gewalt der Diözese Gurk-Klagenfurt

Tel.: +43/(0)676/87 72 64 87
 E-Mail: kinder-jugend-schutz@kath-kirche-kaernten.at
 Web: www.kath-kirche-kaernten.at/praevention

Stabsstelle für Prävention von Missbrauch und Gewalt der Diözese Innsbruck

Tel.: +43/(0)676/87 30 27 10
 E-Mail: kinder-jugend-schutz@dibk.at / E-Mail: schutzundsicher@dibk.at Web: www.dibk.at/schutzundsicher

Stabsstelle für Prävention von Missbrauch und Gewalt der Diözese Linz

Tel.: +43/(0)676/87 76 11 26
 E-Mail: dagmar.hoermandinger@dioezese-linz.at
 Web: <http://www.ansprechen.at/>

Stabsstelle für Prävention von Missbrauch und Gewalt der Erzdiözese Salzburg

Tel.: +43/(0)662/80 47 75 80
 E-Mail: praevention@eds.at
 Web: <http://www.eds.at/praevention>

Stabsstelle für Gewaltprävention, Kinder- und Jugendschutz der Diözese St. Pölten

Tel.: +43/(0)2742/32 42 30 oder +43/(0)664/252 32 26
 E-Mail: r.pichler@kirche.at oder E-Mail: praeventionsstelle@kirche.at Web: <https://missbrauchspraevention.at/>

Stabsstelle für Prävention von Missbrauch und Gewalt der Erzdiözese Wien

Tel.: +43/(0)1/515 52 38 79 oder +43/(0)664/515 52 43

E-Mail: s.ruppert@edw.or.at oder E-Mail: hinsehen@edw.or.at

Web: www.hinsehen.at

D.5.4 Neovisno povjerenstvo za zaštitu žrtava

Unabhängige Opferschutzkommission

Bösendorferstraße 4/3/ Tür 18, 1010 Wien

Telefon: +43/(0)664/980 78

17 E-Mail: office@opfer-

schutz.at Web: www.opfer-

schutz.at

D.5.5 Zaklada za zaštitu žrtava Katoličke Crkve u Austriji

Stiftung Opferschutz

Wollzeile 2, 1010 Wien

Telefon: +43/(0)664/824 37 03

E-Mail: stiftung@opferschutz.or.at

Što treba činiti kad se slučaj dogodi:

- ◆ **Sačuvati prisebnost.**
- ◆ **Ne poduzimati ništa ishitreno.**
- ◆ U slučaju seksualnog zlostavljanja nitko ne može sam pružiti pomoć. Potrebna je suradnja s različitim pomagačima i institucijama.
- ◆ Djeci i mladima obično treba puno vremena da progovore o zlostavljanju (često to mogu tek nakon godina ili desetljeća) i rijetko kažu sve odjednom.
- ◆ Treba uzeti u obzir da su djeca odnosno mlade osobe često ovisne o okrivljenoj osobi, da ih ona može izložiti pritisku i da joj žele biti lojalni.
- ◆ Konfrontacije sa sumnjom ne smiju biti ishitrene kako bi se izbjeglo stvaranje pritiska na pogođenu osobu da ništa ne kaže i prekidanje kontakta s referentnom osobom.
- ◆ **Neophodno je stupiti u kontakt s Biskupijskim uredom pravobranitelja.**
- ◆ Sve daljnje korake treba poduzimati samo uz stručni savjet. Ni u kojem slučaju ne smije se pokušavati otkriti stvar sam i bez potpore specijaliziranog tijela, niti voditi razgovore s osumnjičenom ili okrivljenom osobom. To može uzrokovati još veću štetu pogođenoj osobi.

Impresum

Izdavač: Austrijska biskupska konferencija, Wollzeile 2, 1010 Wien
Treće, prerađeno i dopunjeno izdanje
Beč 2021.

Layout i oblikovanje: Sigma Tau Stummvoll KG, 1090 Beč, www.sigmatau.at
Ilustracije na stranicama 70 i 71: Anna Egger, www.anna-egger.com

Fotografija na naslovnici i fotografije u poglavljima : Adobe Stockfoto /
Zffoto

Tisak: Druckerei Gerin, 2120 Wolkersdorf

Svi korišteni materijali sukladni su zahtjevima Austrijskog ekološkog znaka, a brošura je također izrađena na klimatski neutralan način. Korišteni papir dolazi iz kontroliranog, održivog gospodarenja šumama i ima PEFC certifikat.

Gerin Druck GmbH

Austrijska biskupska konferencija, Wollzeile 2, 1010
Beč
Treće, prerađeno i dopunjeno izdanje
Beč 2021.